

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2013–2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

David Jelínek

Propaganda Islámského státu na internetu

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jaroslav Huk CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2013-2017

BACHELOR THESIS

David Jelínek

Islamic state propaganda on the internet

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor: RNDr. Jaroslav Huk, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne: 5.3.2017

David Jelínek

Poděkování

Děkuji panu RNDr. Jaroslavovi Hukovi, CSc, vedoucímu mé práce, za velkou ochotu, trpělivost a hlavně za obrovskou pomoc při zpracovávání tohoto textu. Také děkuji Ekaterině Moisiidu za obětavou pomoc, kdykoliv byla třeba.

Anotace

Bakalářská práce na téma Propaganda Islámského státu na internetu se snaží zmapovat působení propagandy na uživatele internetu, a to zejména na sociálních sítích. Teoretická část práce se primárně zabývá definicí, historií a základními pilíři propagandy. Dále pak rozebírá islámskou ideologii. Najdete v ní i kapitolu věnující se vzniku Islámského státu a rozdíly mezi terorem a terorismem. V praktické části bakalářské práce naleznete sociální výzkum zabývající se postojem internetových uživatelů vůči propagandě Islámského státu.

Klíčová slova

Džihád, internet, ISIS, Islám, Křesťanství, média, propaganda, teror, terorismus

Annotation

Bachelor thesis „Islamic state propaganda on the internet“ defines the impact of the Islamic propaganda on the daily internet user, especially on social networks. Theoretic part of this thesis describes the definition, history and basic ideas of propaganda. This thesis also contains a chapter describing the birth of Islamic state and also the differences between terror and terrorism. In the practical part of this thesis You will find social study covering the attitude of internet users towards Islamic propaganda.

Keywords

Christianity, Jihad, internet, ISIS, Islam, media, propaganda, terror, terrorism

Obsah

Úvod	9
Teoretická část	11
1 Islám a násilí	11
1.1 Islám	11
1.2 Korán	12
1.3 Morálka a etika v islámském pojetí	15
1.4 Násilí v Bibli a Koránu	18
2 Islámský stát.....	20
2.1 Islámský stát.....	20
2.2 Zrození Islámského státu v Íráku	21
2.3 Al-Badarí.....	22
2.4 Džihád	24
2.5 Salafismus ve spojení s džihadismem	26
3 Manipulace.....	28
3.1 Manipulace	28
3.2 Manipulativní praktiky užívané na internetu	30
4 Propaganda	31
4.1 Historie a definice pojmu propaganda	31
4.2 Druhy propagandy.....	33
4.3 Základní pilíře propagandy	34
4.4 Cíle propagandy	35
4.5 Příklady propagandistického materiálu využívaného Islámským státem	36
5 Terorismus	40

5.1	Terorismus versus teror.....	40
5.2	Islámský terorismus	42
5.3	Sebevražedný terorismus	43
5.4	Základní charakteristika sebevražedného terorismu	45
5.5	Vztah médií a terorismu	46
5.6	Terorismus a propaganda na internetu	47
	Praktická část	49
6	Postoje internetových uživatelů k propagandě ISIS	49
6.1	Cíle a hypotézy sociologického průzkumu	49
6.2	Metodologie výzkumu	50
6.3	Výsledky průzkumu a ověření hypotéz.....	51
6.4	Diskuze.....	56
	Závěr	58
	Seznam použitých zdrojů	60
	Seznam zkratek	64
	Seznam grafů	64
	Seznam příloh.....	65

ÚVOD

Každý uživatel internetu se již pravděpodobně setkal s nějakou formou propagandy Islámského státu. Nezáleží na tom, jestli se s ní setkal na sociálních sítích, jako jsou například facebook a twitter, nebo na internetových stránkách zpravodajského typu. Záleží pouze na tom, zda se s danou propagandou setkal a jakým způsobem na něho propaganda zapůsobila. To, jestli propagandista splnil své cíle, záleží v dnešní době z velké části na médiích. Zejména pak na zpravodajských denících. Média se totiž mohou rozhodnout nedávat propagandě velký prostor. Na druhou stranu, je ale potřeba říci, že násilná forma propagandy, kterou Islámský stát umísťuje na internet, zvyšuje čtenářův zájem. Ve většině případů se totiž jedná o brutální popravy zajatců nebo glorifikování mučednické smrti pomocí sebevražedného atentátu. Jedná se tedy o činy, které jsou pro normálního člověka daleko za hranicemi chápání.

Téma, jemuž se bakalářská práce věnuje, získalo v posledních letech obrovskou popularitu a to hlavně díky teroristickým útokům páchaných na bezbranných lidech. Za zmínku určitě stojí listopadový teroristický útok z roku 2015 uskutečněný v Paříži. Při sérii několika bombových útoků a střelbě v klubu Bataclan zemřelo celkem 130 osob. Ze strachu o svůj život začali lidé rušit dovolené nejen v Paříži, ale i v dalších evropských městech. Cílem této práce je zmapování islámské propagandy a ucelená orientace v této problematice.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí - teoretické a praktické. V teoretické části se seznámíme se základy islámské ideologie včetně radikálního pojetí islámu. Čtenář se také dočte o vzniku Islámského státu a jejím aktuálním vůdci. Jsou zde také popsány základní myšlenky Koránu, které pro věřící muslimy tvoří základní pilíř jejich víry. Jsou zde rozděleny základní principy islámské víry, která je ve svém jádru mírumilovná, ale i myšlenky, o které se opírají i radikální odnože islámské víry. Dále se autor věnuje propagandě jako takové, kde se čtenář dozví, jaké jsou její nástroje, které propaganda využívá ke svému úspěšnému působení. Následující kapitola se věnuje analýze vybraného propagandistického materiálu, jež má vliv na následné působení a úspěšnost propagandy. Další kapitola rozebírá manipulaci a její formy, se kterými se běžný uživatel internetu setkává. Po přečtení této bakalářské práce by měl být čtenář schopen rozpoznat propagandu a rozdíly mezi terorem a terorismem. Praktická část se

skládá ze strukturovaného sociálního výzkumu mapujícího působení propagandy na internetové uživatele a následného vyhodnocení. Pokusíme se zjistit, jaká je znalost základních pojmů týkající se islámu, včetně dopadu propagandy Islámského státu na běžné uživatele internetu.

Je potřeba říci, že obrázky přiložené v této práci, které se věnují právě rozboru propagandistických videí, jsou velmi explicitní, tedy výslovné a přímé. Právě díky takovému zobrazení má propaganda Islámského státu takový vliv. Autor práce se o propagandu Islámského státu zajímá již delší dobu, a proto se v této práci často opírá o své vlastní znalosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ISLÁM A NÁSILÍ

1.1 Islám

Islámské náboženství se zrodilo uprostřed pouště na Arabském poloostrově. V 6. století se vyostřil konflikt mezi severovýchodní Persií a severozápadní říší Byzanc. Zatímco Byzanc patřila mezi vyznavače křesťanské víry, v Persii byl hlavním náboženstvím zoroastrismus. Peršané s Byzanci válčili o v té době známý svět, ale o Arabský poloostrov nejevila ani jedna z velmocí přílišný zájem. Arabský poloostrov byla velice chudá a nepřívětivá poušť, kterou obývali pouze kočovní pastevcí.¹ Na tomto poloostrově bylo situováno pouze pár menších měst. Tato města byla zpravidla obydlená obchodníky a dopravci, kteří si na své živobytí vydělávali dopravou zboží mezi jednotlivými městy na Arabském poloostrově. Ostatně i sám Muhammad byl obchodníkem. Obyvatelé těchto měst uctívali desítky, možná stovky různých bohů. Ve městě Mekka se nacházelo posvátné místo, kde se všichni věřící shromažďovali. Toto místo zvané Kaaba podle vyznavačů islámského náboženství postavil první člověk Adam. Svatyně byla po velké potopě obnovena prorokem Abrahámem.²

Právě v Mekce se kolem roku 570 narodil prorok Muhammad. Narodil se do velice skromných poměrů a vůbec nic nenaznačovalo tomu, že by se měl stát významnou postavou dějin tohoto světa. Muhammad přišel na svět až po smrti svého otce a byl vychováván svým dědečkem, který zemřel dříve, než se jeho vnuk stal dospělým. Rod Banú Hášim, ze kterého Muhammad pocházel, postupně přicházel o své významné postavení ve společnosti na úkor nastupujícího rodu Banú Ummaja.³

Po sňatku s asi o patnáct let starší obchodnicí Chadídžou se Muhammad začal zamýšlet nad rozpory v mekské společnosti, a často se společně se svým bratrancem Alím vydávali do jeskyní Hírá nad městem Mekka. V těchto jeskyních se postili a

¹ ČERVENKOVÁ, Denisa a Albert-Peter RETHMANN. *Islám v českých zemích*. Praha: CMS - Center for Migration Studies, 2009. str. 31 ISBN 978-80-7021-852-5.

² *Korán*. Praha: Academia, 2000. str. 10 – 14 ISBN 80-200-1260-5.

³ ČERVENKOVÁ, Denisa a Albert-Peter RETHMANN. *Islám v českých zemích*. Praha: CMS - Center for Migration Studies, 2009. str. 48 ISBN 978-80-7021-852-5.

rozjímal. I když byl velice vděčný za svou rodinu, kterou v tu dobu měl, stále něco postrádal. Časem se uzavřel sám do sebe a přemýšlel o tom, jaká jsou tajemství úspěchu a jaké jsou příčiny lidského selhání.

Jeho rodina uctívala kámen uložený v Mekce. Tento posvátný kámen se nacházel v již výše zmiňované Kaabě. Jednalo se o čtvercovou svatyni zasvěcenou tehdejšími modlám. Tato svatyně byla často spojována s prorokem Abrahámem. Byli zde uctíváni i jiní bozi, protože každý z poutníků neboli hledačů pravdy vyznával jiné modly. Na druhé straně byli židé, pro které byl prorokem Mojžíš. Křesťané zase tvrdili, že Ježíš je více než prostý prorok. Arabové ale následovali proroka Sáliha, který stejně jako Ježíš a Mojžíš pátral po zdroji veškerenstva.⁴

Právě tohle byla hlavní témata Muhammadova přemítání v jeskyních na hoře Hírá. Bylo to v období svátku, který dnes známe jako ramadán. V tomto období nastal mír a bohatší vrstva obyvatelstva odcházela z města do okolních jeskyň, kde odpočívala. Právě v období ramadánu se Mohammedovi zjevil archanděl Gabriel. Podle Koránu to bylo v noci roku 610. Gabriel Mohamedovi řekl, ať je Poslem Božím a nadiktoval mu 114 kapitol této posvátné knihy, známých jako súry. Jelikož sám neuměl psát, musel tyto súry diktovat svým následovatelům. Někdy v roce 611 byl nucen prchnout z Mekky do Medíny. Město Medína bylo roku 622 vyhlášeno za město Prorokovo a tento letopočet bylo vyhlášen za hidžru. Hidžra představuje datum, od kterého je počítán islámský letopočet.⁵

1.2 Korán

Slovo Korán samo o sobě znamená přednášení. Ty nejzásadnější věci nám o sobě Korán říká sám. Konkrétnější verše potom osvětlí původ tohoto jména. Další verše hlásají, že islám je to jediné správné náboženství. Důkazem toho jsou tyto verše: „*Náboženstvím jediným u Boha jest věru islám.*“ (3:19)⁶ nebo například: „*Koho Bůh chce vést cestou správnou, tomu otevře hrud' pro islám.*“ (6:125)⁷. Je potřeba zmínit, že

⁴ *Korán*. Praha: Academia, 2000. str. 25-27 ISBN 80-200-1260-5.

⁵ LAWRENCE, Bruce B. *O Koránu: biografie*. Praha: Beta, 2007. Knihy, které otřásly světem. str. 35 ISBN 978-80-7306-316-0.

⁶ LAWRENCE, Bruce B. *O Koránu: biografie*. Praha: Beta, 2007. Knihy, které otřásly světem. str. 14 ISBN 978-80-7306-316-0.

⁷ Tamtéž str. 14

v Koránu je mír na prvním místě. Proto je také první zjevení popsané v Koránu o andělských poslech, kteří přichází v období míru.

Toto zjevení má spojitost se svátkem míru ramadánem. Každého muslima, který bude vstupovat do ráje, vítají andělé slovy: „As salámu alajkum.“ neboli mír s Vámi. Tento pozdrav se dochoval až do dnešní doby a používají ho muslimové nejenom v islámském světě. Odpovědí na tento pozdrav jsou tato slova: „Wa alajkum s-alam.“, která v překladu znamenají: „A mír budiž i s vámi.“. Existují i delší verze, ale ty se dnes používají pouze při modlitbách a podobných příležitostech. Zvyk má původ v Koránu a zároveň je zdravení tímto způsobem pro muslima příkazem. Pokud se s někým dlouho neviděl, musí se zdravít ještě vlídněji a to tak, že k původnímu: „Wa Alajkum s-alam.“ přidají: „Wa rahmatu lláhi wa barakatuhu.“ což v překladu znamená: „I Boží milost a požehnání.“.⁸

V Koránu jsou všechna zjevení rozříděna na kapitoly a verše. Objasňují, z jakého důvodu a v jakém kontextu měl Muhammad tato zjevení. Celkový počet těchto zjevení přesahuje dvě stovky. Kapitol neboli súr je v Koránu celkem 114. Súry byly v letech 610 až 623 Muhammadovi předány božským prostředníkem, archandělem Gabrielem. Každá ze 114 súr krom jedné začíná oslavováním boha přívlastky jako například slitovný a milosrdný. Lidé, kteří proroku Muhammadovi naslouchali, si kázání zapisovali a následně předávali tyto verše dál. Celkový počet zapsaných veršů dosahuje čísla 6219.⁹

Hlavním sdělením těchto súr a veršů, které jsou v původním znění známé jako „*ájja*“, je objasnění příčin jednotlivých zjevení. Ta byla velice důležitými událostmi v prorokově životě. Dalo by se říci, že to byly mezníky ve vývoji muslimské společnosti. Tyto súry můžeme rozdělit podle toho, na co každá z nich klade důraz a také podle doby jejich vzniku. Jedná se o súry z období mekského z let 610 až 622 a súry z medínského období z let 622 až 632. Z mekského období pochází i nejkratší a zároveň i první zjevení. Toto zjevení vzývající nebe zároveň varuje před soudným dnem. Dále také vyzývá ty, kteří nevěří v jediného Boha, aby tak učinili. Vyzývá dokonce i židy a křesťany, aby proroka Muhammada uznali jako pečeť jeho předchůdců, kterými jsou v

⁸ MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. str. 64 ISBN 978-80-200-1818-2.

⁹ LAWRENCE, Bruce B. *O Koránu: biografie*. Praha: Beta, 2007. Knihy, které otřásly světem. str. 16-17 ISBN 978-80-7306-316-0.

tomto případě myšleni Mojžíš s Abrahámem. Jsou bráni jako hlavní prorokové Tóry, zatímco Ježíš s Janem Křtitelem představují proroky Evangelii. Zjevení z pozdějšího medínského období byla seslána až po výše zmiňované hidžře. Od zjevení z období mekského se liší svou délkou a více se zaměřují na politickou, společenskou a vojenskou problematiku. V těchto súrách se objevují nejenom stejná témata jako v súrách období mekského, ale i stejné postavy, termíny, pojmy a obrazy.¹⁰

Pro zapamatování a přednášení jednotlivých kapitol Koránu má velký význam jejich pojmenování. Většinou jsou súry pojmenovány podle tématu, které rozebírá, nebo slova, které se v dané kapitole vyskytuje. Jednoslovné nebo jednotné pojmenování súr však není pravidlem. Existují kapitoly, známé pod několika názvy. Takovým příkladem je první nejčastěji kázaná kapitola zvaná: „Súratu 'l-fátiha.“, v překladu Otevíratelka. Tato kapitola je často označována jako „Matka knihy“, nebo jako „Sedm nejčastěji opakovaných veršů“.¹¹

Tato zjevení byla seslána Bohem ve verších a kapitolách a bylo potřeba je převést do písemné podoby. O jejich zapsání se po Prorokově smrti postaral Muhammadův bratranec Alí společně s dalšími následovníky. Závazné znění Koránu, které se do dnešní doby téměř nezměnilo, bylo na základě dochovaných veršů ustanoveno za třetího chalífy, Uthmána. Mezi nejstarší dochované verze Koránu patří ty, které jsou napsané kúfským písmem, jež neoznačovalo krátké samohlásky a u některých souhlásek ani diakritiku. O čtyřicet let později v letech 685 až 705 vyšla za vlády chalífy Abdulmalika verze Koránu, která již diakritiku obsahovala. Později bylo v roce 934 schváleno sedm způsobů, kterými je možné Korán přednášet. Tyto způsoby jsou závazné až dodnes.¹²

Jelikož je Korán knihou, která byla recitována a zároveň je svatým písmem, nepodobá se svou podstatou žádné jiné knize. Důraz kladený na to, aby se Korán četl nahlas, je zřejmý už ze samotného překladu a původu slova Korán, který byl zmíněn výše. Naslouchání recitacím z Koránu je pro muslima zvláštní událostí, protože až když je Korán přednášen, dostává svůj pravý smysl. Jedná se o vyprávění hlasu Neviditelného o božích zjeveních. Podle Koránu je Neviditelný všude v nás, ale v nás samotných.

¹⁰ MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. str. 21 ISBN 978-80-200-1818-2.

¹¹ LAWRENCE, Bruce B. *O Koránu: biografie*. Praha: Beta, 2007. Knihy, které otřásly světem. str. 20 ISBN 978-80-7306-316-0.

¹² KŘÍKAVOVÁ, Adéla. *Islám: ideál a skutečnost*. 2., rozš. a aktualiz. vyd., (V nakl. Baset 1.). Praha: Baset, 2002. str. 69 ISBN 80-86223-71-X.

Neviditelný jittí, zpívá, žije a plyne. Nepochází odsud, ale je tu zde mezi námi. Muslimové věří, že Korán zvěstovaný archandělem Gabrielem musí být přednášen a recitován znovu a znovu, až do soudného dne. Naslouchání Koránu je nejenom morálním vodítkem, ale i duchovní cestou každého muslima.¹³

Korán má několik významových rovin. Naslouchající ho mohou pochopit mnoha způsoby, které se navzájem vylučují. Muslimové věří, že text v Koránu není možné pochopit v celé jeho šíři kvůli omezenosti lidských zkušeností. Původní Korán sepsaný v arabském jazyce je druhotné zjevení, protože prvotním zjevením jsou ta zjevení, která měl Prorok Muhammad. Pokud je Korán z arabského jazyka přeložen do jakéhokoliv jiného jazyka, jedná se o zjevení třetího řádu. Ve své podstatě to znamená, že čím dále jsme od samotného zdroje Koránu, tím těžší je ho pochopit ve své podstatě, tak jak to zamýšlel Prorok. Proto by se každý Korán, který je přeložený z arabštiny do jiného jazyka, dal nazvat ozvěnou duchovní podstaty islámu. Korán je totiž Knihou znamení a nezáleží na tom, jestli je nám přednášen, nebo ho čteme.¹⁴

1.3 Morálka a etika v islámském pojetí

Pro islámské pojetí morálky je v islámu charakteristických celkem sedm bodů, které by měl každý správný muslim dodržovat a respektovat. Prvním pravidlem je, že Bůh je zdrojem a stvořitelem všeho dobra, krásy a pravdy. Tento bod je téměř totožný s tím, co tvrdí Bible. Druhé pravidlo muslima učí být zodpovědným, ctihodným a hlavně důstojným služebníkem svého Boha. Třetí pravidlo nás poučí o tom, že vše, co Bůh vytvořil, a to nejenom na nebi ale i na zemi, dal do služby lidem. Čtvrté pravidlo muslima ubezpečí v tom, že Bůh je milosrdný a moudrý, a proto od prostého člověka neočekává nemožné. Zároveň mu Bůh nezakazuje běžné radosti života, ale nesmí mezi ně patřit alkohol nebo hazard. Páté pravidlo nám říká, že k tomu, aby muslim dosáhl zdravé úrovně morálky a vnitřní osobní soudržnosti, je potřeba najít rovnováhu mezi umírněností a praktičností. Předposlední šesté pravidlo ve volném překladu znamená, že co není zakázáno, je dovoleno. Dalo by se tedy říci, že je nutné najít balanc mezi pátým

¹³ KŘÍKAVOVÁ, Adéla. *Islám: ideál a skutečnost*. 2., rozš. a aktualiz. vyd., (V nakl. Baset 1.). Praha: Baset, 2002. str. 71 ISBN 80-86223-71-X.

¹⁴ LAWRENCE, Bruce B. *O Koránu: biografie*. Praha: Beta, 2007. Knihy, které otřásly světem. str. 21 ISBN 978-80-7306-316-0.

a šestým pravidlem. Posledním pravidlem je pak konečná zodpovědnost člověka učinit vše, co je v jeho silách, aby byl jeho Stvořitel spokojen a zároveň i udržení si morální zodpovědnosti.¹⁵

Hledání rovnovážného stavu mezi vnitřním morálním stavem a vztahem člověka k jeho Stvořiteli je pro Islám zcela zásadní. Dalšími faktory k nalezení takového stavu jsou například i vztahy mezi člověkem a všemi prvky stvořenými ve známém vesmíru. Každý muslim se musí chovat podle výše zmíněného kodexu. Svými činy, chováním, myšlením, pocity i záměry musí tento kodex dodržovat. Role muslima v obecné rovině spočívá v prosazování toho, co Bůh považuje za správné, proti tomu, co považuje za špatné. Muslim se musí vyhýbat všem lžím a také všemu, co by Bůh mohl považovat za neslušné.¹⁶ Podle morálního kodexu musí muslim hledat pravdu a také vnější i vnitřní krásu ve všech stvořeních i věcech. Cílem dodržování těchto pravidel je nalezení pravdy a absolutní ctnosti. Muslim musí být empatický, pokorný, za všech okolností zdvořilý. Na druhé straně nesmí být marnivý, tvrdohlavý (pokud se nejedná o bránění víry) a také lhostejný. Těmito skutky a vlastnostmi by totiž svého Stvořitele znepokojil a urazil.

Pokud tato pravidla shrneme, zjistíme, že vztah muslima k jeho Stvořiteli se vyznačuje hlavně poslušností, láskou a mírem, přemýšlivostí, vytrvalostí a naprostou důvěrou v Boha. Dodržování těchto zásad pak posiluje muslimovi mezilidské vztahy, hlavně s jeho bližními. Mezi další vlastnosti a ctnosti, které muslim musí dodržovat, patří například pochopení pro mládí, úcta ke stáří, péče o potřebné a nemocné, povzbuzení bližních v těžkých životních situacích (např. úmrtí bližního), nabídnutí rady zbloudilému a v neposlední řadě i odpuštění bezmocným. Zajímavostí je, že Bůh svého věřícího vychovává tak, aby nejenom odsuzoval zlo, ale aby respektoval zákonná práva ostatních lidí tak, jak muslim respektuje svá vlastní.¹⁷

Další morální povinností věřícího je být příkladem dokonalosti a hlavně počestnosti. Jeho životním cílem je kvalitní vykonávání zadaných úkolů, litování a následná náprava vykonaných chyb. Každý muslim by měl štedře, ale zároveň ne přehnaně, obdarovávat své sociálně slabší bližní. Zároveň je povinen splnit jejich oprávněné požadavky. Úskalí

¹⁵ KŘÍKAVOVÁ, Adéla. *Islám: ideál a skutečnost*. 2., rozš. a aktualiz. vyd., (V nakl. Baset 1.). Praha: Baset, 2002. str.62 ISBN 80-86223-71-X.

¹⁶ MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. str. 84 ISBN 978-80-200-1818-2.

¹⁷ MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. str. 87 ISBN 978-80-200-1818-2.

nastává v posouzení toho, co se dá označit jako oprávněný požadavek a co jako pouhá chamtivost a sobeckost. Věřící je pevně propojen s přírodou a světem okolo něj, o který se musí svědomitě a pečlivě starat tak, aby mu přinášel radost a potěšení. Obdivování krás, Boží velikosti a nadřazenosti společně s objevováním pozoruhodností a tajemství patří k dalším zásadám, podle kterých by se měl muslim chovat. Jakožto svědomitý Boží služebník je muslim zavázán k tomu, aby se vyhnul všem marnostem, i když by mu mohly přinést užitek či zábavu.

Tímto se dostáváme k pěti pilířům, na kterých je islámská víra založena. Prvním pilířem je „Šaháda“, což ve skutečnosti znamená, že muslim musí vyznávat víru pouze v jednoho Boha, který se nazývá „Alláh“ a uznává Muhammada jako posledního Alláhova proroka. Samotné slovo Šaháda v překladu znamená svědectví a je zároveň základním islámským krédem. Druhý pilíř, zvaný „Salát“, se věnuje kultické modlitbě. Muslim se musí pětikrát denně (za úsvitu, v poledne, odpoledne, za soumraku a v noci) modlit a při modlitbě je otočen směrem k Mekce, která symbolizuje místo sjednocení všech muslimů a zároveň místo, kde byl Alláh poprvé vzýván. Povinností je si před touto modlitbou umýt ruce a forma těchto modliteb je předem přesně předepsána.¹⁸ Třetí pilíř, nazvaný „Zakát“, hovoří o povinnosti muslima zaplatit určitý podíl z vlastněných statků. Tato platba následně slouží na dobročinné účely. Předposledním, tedy čtvrtým pilířem, je „Saum“. Saum muslimům říká, že se v období svátku ramadán musí postit. Tento půst se netýká pouze jídla, ale i nápojů, různých laskomin a pohlavního styku. Půst musí muslim držet každý den ramadánu, vždy od východu slunce až po jeho západ. Posledním pilířem je potom „Hadždž“, což je arabský výraz, který v překladu reprezentuje pouť do Mekky. Každý muslim, kterému to umožní jak zdravotní tak finanční stav, tuto pouť musí alespoň jednou za život absolvovat. Hadždž má striktně daná pravidla. Poutníci si oblékají tradiční poutnické roucho.¹⁹

¹⁸ *Korán*. Praha: Academia, 2000. str. 48-51 ISBN 80-200-1260-5.

¹⁹ IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. 2. vyd. Přeložil Sylvia REITMANOVÁ, přeložil Zuzana MASÁKOVÁ, přeložil Helena TROJANOVÁ. V Praze: Islámská nadace, 2009. str.39 ISBN 978-80-904373-4-0.

1.4 Násilí v Bibli a Koránu

Žhavým tématem posledních měsíců je násilí konané ve jménu islámu. Lidé se často domnívají, že teroristické útoky se dějí, protože to islámským radikálům přikazuje Korán. Násilí jako takové se ale objevuje jak v Bibli, tak v Koránu. Na webu independent.co.uk se devátého února objevil článek od Samuela Osborna, který se této problematice věnuje. Článek popisuje studii Toma H.C. Andersona, kterou autor publikoval na internetovém serveru odintext.com. V rámci svého výzkumu Anderson analyzuje Starý a Nový zákon zvlášť. Důvody k oddělené analýze byly celkem dva. Prvním je fakt, že obě knihy byly sepsány v rozmezí několik století od sebe. Druhým důvodem byl samotný rozsah Starého a Nového zákona. Andersonovi šlo ve svém výzkumu i o to, aby si množství zkoumaného materiálu rozsahově odpovídalo. Pro web independent.co.uk se Anderson ke svému výzkumu vyjádřil takto: „Inspirací pro tento projekt je nekončící debata jestli mezi Islámským fundamentalismem, Koránem a terorismem existuje nějaká spojitost a jestli má Korán vliv na násilí, které je v jeho jménu konáno.“²⁰

V průběhu výzkumu byla všechna data (Starý zákon, Nový zákon a Korán) nahrána do jednoho dokumentu a vložena do programu, který text následně analyzoval. Nejdelším textem byl Starý zákon čítající přes 23 tisíc veršů a okolo 623 tisíc slov. Nový zákon měl něco málo pod 8 tisíc veršů čítající 185 tisíc slov. S 6 tisíci verši a 78 tisíci slovy byl Korán nejkratší analyzovanou knihou. Dalším problémem, se kterým se Anderson při své analýze setkal, představovala různá vydání jednotlivých knih. K analýze Bible byla vybrána Nová mezinárodní verze (New International Version), a to kvůli nejaktuálnějšímu překladu. Při výběru anglického překladu Koránu se Anderson se svým týmem rozhodl využít verzi Maulana Muhammada Aliho z roku 1951.

Anderson se při svém výzkumu nejdříve zaměřil na to, kolik procent z knižních textů hovoří o Bohu. Nemyslí se tím, jenom slovo „Bůh“, ale veškerá reference na Boha. Program vyhodnotil, že slovo Bůh se ve starém zákoně vyskytuje v 11% textu. Slovo „Lord“, v českém překladu Pán se pak ve Starém zákoně vyskytuje v 28%. V

²⁰ OSBORNE, Samuel, „*Violence more common*“ in Bible than Quaran, text analysis reveals, 9.2.2016 [online]. [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/violence-more-common-in-bible-than-quran-text-analysis-reveals-a6863381.html>

Novém zákoně je to pak „Jesus“ (17%), „Bůh“ (16%), „Lord“ (8%), „Christ“ (7%). V Koránu je pak nejčastěji zmíněn Alláh (30%) nebo „Lord“ (14%).²¹

Kategorizací slov do osmi emocí – Joy (radost), Anticipation (očekávání), Anger (vztek), Disgust (znechucení), Sadness (smutek), Fear/Anxiety (strach/úzkost) a Trust (důvěra) mohl Anderson s přehledem určit, která kniha v sobě obsahuje nejvíce násilí. Zabíjení a ničení se v Novém zákoně věnuje 2,8% textu a v Koránu 2,1%. „Nejnásilnější“ knihou se stal Starý zákon, ve kterém se o násilí hovoří v 5,3% textu. Anderson o svém výzkumu řekl: „V žádném případě jsme nechtěli dokázat nebo vyvrátit fakt, že Islám je v dnešní době nejnásilnější náboženství. Jednalo se nám spíše o analýzu samostatných textů.“²²

Na základě tohoto výzkumu můžeme tedy potvrdit, že Islám jako náboženství samotné nenabádá nikoho k násilí a teroristické útoky páchané v jeho jménu jsou ojedinělými případy chybného výkladu Koránu a termínu džihád, kterému se věnuji níže ve své práci.

²¹ ANDERSON, Tom H.C., *Text analysis answers: Is the Quran really more violent than the Bible* 20.1.2016 [online]. [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://odintext.com/blog/text-analysis-answers-is-the-quran-really-more-violent-than-the-bible/>

²² OSBORNE, Samuel, „*Violence more common*“ in Bible than Quaran, text analysis reveals, 9.2.2016 [online]. [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/violence-more-common-in-bible-than-quran-text-analysis-reveals-a6863381.html>

2 ISLÁMSKÝ STÁT

2.1 Islámský stát

Islámský stát známý také pod zkratkou ISIS (Islamic State of Iraq and al-Sham) je teroristickou organizací, která je v současné době známá hlavně kvůli teroristickým útokům páchaných na bezbranných obyvatelích. ISIS ale není pouze a jenom teroristickým hnutím, nýbrž i mafiánskou organizací pohybující se v šedé ekonomice. Organizací, která se v průběhu pár let mistryně naučila využívat několik desítek let fungující mezinárodní obchod s ropou a zbraněmi. Islámský stát je tradiční armáda nasazující hlavně pěší vojsko. Jedná se o pěšáky s velice profesionálním výcvikem a obrovským přesvědčením. Potvrzením tohoto tvrzení může být situace z poloviny června roku 2014, kdy vojáci hlásící se k ISIS napadli a následně dobyli Mosul.²³ Tento akt šokoval celý svět a hlavy států nevěděly jakým způsobem reagovat. Tisíc vojáků ISIS dobylo hlavní město Irácké provincie Ninive. Město, které chránilo zhruba třicet pět tisíc ozbrojených složek. K těmto složkám patřili nejen „obyčejní“ policisté, ale hlavně vojáci, trénovaní samotnou americkou armádou. Při útěku z města za sebou zanechali těžkou vojenskou techniku, která padla do rukou bojovníkům ISIS. Nejednalo se ale jenom o bojová vozidla pěchoty typu HMMWV neboli High Mobility Multipurpose Wheeled Vehicle, ale i americké tanky M1 Abrams.²⁴ Pro zajímavost cena jednoho tanku Abrams se pohybuje od 2 350 000 do 4 300 000 dolarů za kus.

Mezi hlavní zbraně Islámského státu ale nepatří tanky a obrněná vozidla, nýbrž špionážní technika infiltrace, známá tisíce let. Trénování členové ISIS dokáží bez obtíží proniknout do konkurenčních organizací. Během svého působení v utajení se pak snaží konvertovat nepřátelské vojáky na svou stranu. Utajení probíhá do té doby, než je nepřátelská buňka zničena. Islámský stát se dokázal adaptovat do moderního prostředí a své bojovníky rekrutuje na různých sociálních sítích. Infiltrace a náborů na internetových portálech nejsou jedinými způsoby, které ISIS využívá k expanzi svých

²³ IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. 2. vyd. Přeložila Sylvia REITMANOVÁ, přeložila Zuzana MASÁKOVÁ, přeložila Helena TROJANOVÁ. V Praze: Islámská nadace, 2009. str.82 ISBN 978-80-904373-4-0

²⁴ WEISS, Michael a Hassan HASSAN. *Islámský stát: uvnitř armády teroru*. Přeložil Jiří BERKA. Brno: CPress, 2015. str. 62 ISBN 978-80-264-0883-3.

řad. Majoritní část organizační struktury Islámského státu už v armádě sloužila. Jedná se o vojáky, kteří sloužili v bezpečnostních složkách či armádě Saddáma Husajna.²⁵

V krátké historii Islámského státu můžeme najít jednu událost, která nasměrovala ISIS tam, kde se teď nachází. Jmenování al-Bagdádího do funkce nejvyššího emíra. Al-Bagdádí nechtěl být pouze vůdcem protišijitské rebélie. Neexistuje jiný důvod, proč by se jinak sám označil jako „Emír věřících“. Do té doby byl tento titul určen jenom těm nejvyšším vůdcům v rámci Islámu. Laith Al Khuri na toto oslovení řekl následující: „*Přijetí tohoto titulu položilo zásadní otázku před džihádisty, kteří si nebyli jisti, kam ISI směřuje.*“²⁶

2.2 Zrození Islámského státu v Íráku

V roce 2004 vyšla na internetu terénní příručka a manifest pro zřízení chalífátu s názvem Idárat at Tawahhuš neboli Management zabíjení. Jejím autorem byl Abú Bakr Nádží. Manifest obsahoval plán na to, jak oslabit nepřátelské státy a jejich jednotky za pomoci taktiky, kterou nazval „schopnost působit potíže a vyčerpání“²⁷.

Hlavní myšlenkou této strategie bylo jediné. Donutit Spojené státy podílet se v otevřené a nechtěné válce na Blízkém východě. Abú Bakr Nádží totiž věřil, že pokud se mu toto podaří a muslimský svět uvidí, že američtí vojáci umírají v boji s mudžáhidy, zmizí z jejich podvědomí „mediální svatozář“ a američtí vojáci s tím současně přijdou o svůj kult neporazitelnosti. Dalším cílem této války bylo oslnit ostatní muslimy tím, jak velké škody dokáže světové velmoci, kterou Spojené státy bezpochyby jsou.²⁸ Základní myšlenkou pak bylo docílit sjednocení muslimů, aby pak společně bojovali proti zkorumpované velmoci a okupantům svaté země, které pro ně Spojené státy představují. Nádží své vojáky nabádal k tomu, aby útočili na kulturní a ekonomické instituce tzv. „odpadlických států“, které se v tomto konfliktu připojily na stranu amerických vojsk.

²⁵ IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. 2. vyd. Přeložila Sylvia REITMANOVÁ, přeložila Zuzana MASÁKOVÁ, přeložila Helena TROJANOVÁ. V Praze: Islámská nadace, 2009. str.36 ISBN 978-80-904373-4-0

²⁶ WEISS, Michael a Hassan HASSAN. *Islámský stát: uvnitř armády teroru*. Přeložil Jiří BERKA. Brno: CPress, 2015. str. 131 ISBN 978-80-264-0883-3.

²⁷ KŘÍKAVOVÁ, Adéla. *Islám: ideál a skutečnost*. 2., rozš. a aktualiz. vyd., (V nakl. Baset 1.). Praha: Baset, 2002. str. 63 ISBN 80-86223-71-X.

²⁸ Tamtéž str. 63

Nádží také prohlásil: „*V tomto okamžiku nastane doba barbarství a chaosu a toto území budou trpět nedostatkem bezpečnosti. To jen přidá na vyčerpání a únavě, která je výsledkem útoků na zbývající cíle a boje proti úřadům.*“²⁹

Ve svých myšlenkách se Nádží uchýlil ke starobylému džihádistickému pojetí Egypta. Zároveň ale naléhal na rychlé sjednocení džihádistů v Iráku, aby mohl obsadit okolní země. Jeden nejmenovaný duchovní s vazbami na ISIS, který spolupracoval na tvorbě knihy Islámský stát – Uvnitř armády teroru autorům sdělil, že po Nadžího manifestu byla mezi radikály velká poptávka. Putovala i mezi veliteli jednotlivých provincií. Bojovníci si pak pomocí manifestu zdůvodňovali, že stínání hlav bezvěrcům a zajatcům je z hlediska jejich víry nejenom přípustné, ale že Bůh a jeho proroci to přímo doporučují.³⁰

Hlavní přínos manifestu Management zabíjení spočívá v pochopení rozdílu mezi slovem džihád a ostatními náboženskými záležitostmi. Nádží své čtenáře o džihádu nejen poučuje, ale zároveň ho i ospravedlňuje. V manifestu se například píše: „*Kdo se již dříve angažoval v džihádu, ví, že to není nic jiného než násilí, surovost, zastrasování ostatních a masakrování. Hovořím o džihádu a boji, ne o islámu, což by si nikdo neměl zaměňovat. Bojovník nemůže pokračovat v boji a přesouvat se z jednoho úseku na jiný, pokud počáteční úsek neprošel fází masakrování nepřítele, který by z něj udělal bezdomovce.*“³¹

2.3 Al-Badarí

Al-Badarí celým jménem Ibrahim Awwád Ibrahim Alí al-Badri je v současné době prvním a zároveň nejvyšším chalífou Islámského státu. Do své funkce byl dosazen po smrti předchozích vůdců a úřad, kterému momentálně velí, byl vytvořen výborem Islámského státu. Pokud se zaměříme na jeho životopis, zjistíme, že valná většina informací je nepodložena a jedná se spíše o spekulace. Tyto spekulace můžeme připsat

²⁹ IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. 2. vyd. Přeložila Sylvia REITMANOVÁ, přeložila Zuzana MASÁKOVÁ, přeložila Helena TROJANOVÁ. V Praze: Islámská nadace, 2009. str. 74 ISBN 978-80-904373-4-0.

³⁰ WEISS, Michael a Hassan HASSAN. *Islámský stát: uvnitř armády teroru*. Přeložil Jiří BERKA. Brno: CPress, 2015. str. 55 ISBN 978-80-264-0883-3.

³¹ MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. str. 87 ISBN 978-80-200-1818-2.

konkurentům al-Bagdádího, kteří se vůdce snažili svrhnout. Úřadující chalífa narozen roku 1971 v oblasti Sámarry studoval na Univerzitě islámských věd v Azamíji nacházející se na samotném předměstí Bagdádu. Dr. Hišám al – Hášimí je specialistou na Islámský stát a současně poradcem irácké vlády. S al-Bagdádím se setkal v již v roce 1990 a na jeho adresu řekl následující: „*Neměl žádné charisma vůdce. Když jsem se s ním setkal, byl velmi nesmělý a příliš toho nenamluvil. Zajímal se o náboženské předměty a centrem jeho zájmu byl Korán. Pocházel z chudé vesnické rodiny a na rozdíl od jiných nezáviděl lidem z města. Jeho ctižádost byla omezena na pracovní místo ve vládních službách v rámci ministerstva islámských nadací.*“³² Je proto vcelku obdivuhodné, kam až se al-Bagdádí vypracoval.

Dne 31.1.2004 ve Fallúdzi byl al-Bagdádí zatčen. Stalo se tak, když do domu, ve kterém bydlel al-Bagdádího kamarád Nasáif, vtrhlo ozbrojené komando Amerických bojových sil a všechny tři muže, kteří se v domě nacházeli, zatklo. Al-Bagdádí byl umístěn do věznice Bucca. Jelikož měl al-Bagdádí titul Ph.D. v oboru islámských věd, byl vedením a dozorcí věznice využíván jako řešitel menších konfliktů mezi rozháranými džihádisty. Vzhledem k tomu, že vězení bylo vedené Američany, kteří si s takovými problémy nevěděli rady, byl al-Bagdádí obdarován volným pohybem mezi vězeňskými bloky. Budoucí vůdce ISIS toto privilegium využíval k tomu, aby na svou stranu získal více a více bojovníků, kteří byli ochotni ho následovat. V dubnu téhož roku byl Američany shledán neškodným a byl z vězení propuštěn. Od té doby začal být ve svém přesvědčení ještě radikálnější.³³

Aby Zarqáwí posílil nacionální stránku svého povstání, zřídil Poradní výbor mudžáhidů, ke kterému se v roce 2007 připojil i al-Bagdádí. Později z úřadu odstoupil, protože v rámci své posedlosti purismem nechtěl spolupracovat s někým, kdo má být jen minimálně odlišný názor než on. Ten samý problém měl i s teroristickou organizací al-Káida, se kterou dříve spolupracoval. Stálost názorů patří k al-Bagdádího přednostem. Důkazem toho je i jeho výrok „*Boj proti nim má vyšší prioritu než boj*

³² WEISS, Michael a Hassan HASSAN. *Islámský stát: uvnitř armády teroru*. Přeložil Jiří BERKA. Brno: CPress, 2015. str. 132 ISBN 978-80-264-0883-3.

³³ IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. 2. vyd. Přeložila Sylvia REITMANOVÁ, přeložila Zuzana MASÁKOVÁ, přeložila Helena TROJANOVÁ. V Praze: Islámská nadace, 2009. str.88 ISBN 978-80-904373-4-0

proti Američanům“³⁴ na adresu ostatních bojechtivých sunnitských složek, které odmítly stát se členy jeho vlastní organizace.

Poradní výbor mudžáhidů má celkem jedenáct členů. Pro dosazení al-Bagdádího do funkce emíra ISI hlasovalo devět z jedenácti členů výboru. My jsme schopni najít tři hlavní důvody, proč byl al-Bagdádí zvolen do čela ISI. Jelikož se v té době americké vojenské jednotky stahovaly z území Iráku, bylo potřeba do funkce zvolit někoho mladého, energického a odhodlaného, aby zastavil nečinnost ISI. Dalším faktorem, který přispěl k vítězství v této volbě, byla al-Bagdádího příslušnost ke Kurajšovské kmenové konfederaci. Díky blízkému vztahu s prorokem Mohamedem, patří tato organizace k nejváženějším na Blízkém východě. Posledním důvodem, který hrál al-Bagdádímu do karet, bylo to, že on sám byl členem Poradního výboru mudžáhidů ISI.³⁵

Přívrženci dnešního ISIS svého chalífu zbožňují jako „posla“. Všichni členové ISIS svému extremistickému vůdci přísahají věrnost. Důkazem toho je al-Bagdádího výrok: „*Kdokoliv by přišel za Vámi, když jste sjednocení za jediným mužem, a chtěl by zlomit vaši solidaritu nebo rozložit vaši jednotu, zabijte jej.*“³⁶

2.4 Džihád

Islámská tradice tvrdí, že když se Muhammadovi druzi vrátili z vítězné bitvy, vyslovil Prorok tato slova: „*Dobrá, tato bitva je vyhraná. To však byl pouze malý džihád, nyní začíná velký džihád.*“³⁷

Podle encyklopedie blízkovýchodního terorismu je džihád nejednoznačně definovaný, ale zároveň významný pojem islámského učení. Doslova džihád znamená „*úsilí, snahu*“, ale také „*boj*“. Slovo boj zde představuje muslimův závazek plnit povinnosti vyplývající z islámu. Výklad džihádu může klást důraz na dodržování

³⁴ WEISS, Michael a Hassan HASSAN. *Islámský stát: uvnitř armády teroru*. Přeložil Jiří BERKA. Brno: CPress, 2015. str. 132 ISBN 978-80-264-0883-3.

³⁵ WEISS, Michael a Hassan HASSAN. *Islámský stát: uvnitř armády teroru*. Přeložil Jiří BERKA. Brno: CPress, 2015. str. 132 ISBN 978-80-264-0883-3.

³⁶ Tamtéž str. 135

³⁷ POHLY, Michael a Chalid DURÁN. *Usáma bin Ládín: a mezinárodní terorismus*. Brno: Jota, 2001. str.17 ISBN 80-7217-153-4.

etických principů islámu, ale také na obrannou válku islámu proti jinověrcům. Právo *Šarí'a* dělí džihád na čtyři základní typy.³⁸

Prvním typem je *džihád srdce*. Džihád srdce se zabývá konáním dobra a náboženskou sebekultivací. Jedná se také o jediný džihád s označením „*velký džihád*“. Ostatní typy džihádu jsou tzv. „*menší džihády*“, mezi které patří *džihád rukou* (sociální a charitativní činnost), *džihád jazyka* (šíření mírumilovnou cestou) a *džihád meče* (obrana islámu násilím).

Současní islámští fundamentalisté při svých kázáních vykládají džihád spíše radikálním způsobem. K politizaci pojmu džihád přispěl svou mírou i blízkovýchodní politik Saddám Husajn a i díky němu je západní chápání džihádu omezeno pouze na jeho násilný výklad. Současný džihádismus popisující ideologii radikálních islamistických organizací také chápán jak „*svatá válka*“.³⁹

Pohly a Durán píší, že v islámském světě tento termín primárně znamená etický princip a druh mravního znovuvyzbrojení se. Neradikálně smýšlející muslimové to chápou jako spoluúčast při konání dobré věci. Džihád označuje každé pozitivní úsilí a především to, se kterým se spojeno nějaké odříkání. Doslova džihád znamená „*úsilí, snahu*“, ale také „*boj*“. Způsob sebeosvícení, kdy jedinec překoná sám sebe, se označuje jako velký džihád (*džihád bin-n-nafs*). Každý člověk vykonávající džihád je mudžahid a jeho protikladem pak *kájdin*. *Kájdin* představuje zbabělce nebo ulejšváka.⁴⁰

K tomu, aby se *malý džihád* stal zámlnkou pro boj se zbraní v ruce, musí být splněny následující podmínky: V první řadě platí předpoklad, že věřícímu (což zahrnuje i židy a křesťany) je bráněno ve vykonávání náboženství. Z toho vyplývá, že ne každý boj nebo válka nemůže být označena za džihád. Aby se tak stalo, musí být prokázáno, že válka je vedena proti těm, kteří se na aktivním potlačování náboženství podílí nebo tak sami činí.⁴¹

³⁸ KŘÍKAVOVÁ, Adéla. *Islám: ideál a skutečnost*. 2., rozš. a aktualiz. vyd., (V nakl. Baset 1.). Praha: Baset, 2002. str. 101 ISBN 80-86223-71-X.

³⁹ ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. str. 53 ISBN 978-80-87029-19-0.

⁴⁰ KŘÍKAVOVÁ, Adéla. *Islám: ideál a skutečnost*. 2., rozš. a aktualiz. vyd., (V nakl. Baset 1.). Praha: Baset, 2002. str. 102 ISBN 80-86223-71-X.

⁴¹ POHLY, Michael a Chalid DURÁN. *Usáma bin Ládin: a mezinárodní terorismus*. Brno: Jota, 2001. str. 18 ISBN 80-7217-153-4.

2.5 Salafismus ve spojení s džihadismem

Ve své podstatě salafismus vyzývá muslimskou společnost k návratu k základním zdrojům islámského vědění. Je to snaha o reformování muslimské víry. V praxi se jedná o návrat k modelu života, který muslimská společnost vedla za proroka Muhammada v období od roku 622 až do roku 632 našeho letopočtu a také v období čtyř správně vedených chalífů v letech 632 až 661 našeho letopočtu. Základem této reformy muslimské společnosti je dosažení správné a pravé muslimské víry. Tato reforma se snaží najít kompromis a uzpůsobit muslimovo smýšlení o pravé víře v důsledku vývoje, pokroku a modernizace muslimské společnosti.⁴²

Podle Radany Makariusové je oproti následování Muslimského bratrstva následování salafismu schopné posílit jedincovo vědomí o alternativním modelu pravdy a zároveň o proměnách, které se v muslimské společnosti dějí. V salafismu se tedy jedná hlavně o očistu nejen jednotlivců, ale i společnosti od negativních vlivů. Dalším důležitým bodem je nalezení čisté existence ve jménu čisté víry. Hlavní důraz proto není kladen na politiku, ale na čistotu víry. V Evropě se salafismus rozšířil hlavně v 90. letech minulého století, když zaujal především akademickou veřejnost.⁴³

Pro džihadismus je typický násilnický přístup, a proto jeho spojení se salafismem, křesťanským světem a politikou problematické. Salafismus a džihadistický salafismus se rozcházejí hlavně v pojetí reality a její změny. Samotný salafismus je založen na wahhabismu a zabývá se hlavně oddělením jedince od reálného života a politiky, aby se mohl maximálně koncentrovat na správnost víry. Na druhou stranu džihadistický salafismus s největší pravděpodobností získal inspiraci ve výkladu Sayyida Qutba, jehož výklad dává důraz na *jahiliju* (neislámská společnost) a *hakimiju* (suverenita Alláha). Salafismus dává jednotlivci pocit nadřazenosti. Oproti tomu džihadistický salafismus posiluje jednotlivce tím, že na následovníky ideologie klade stále vyšší nároky.⁴⁴

Na základě toho, že radikální džihadistická forma propagandy je volně přístupná v rámci médií a internetu, může se velice široká skupina následovatelů stát hrdiny,

⁴² MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. str. 92 ISBN 978-80-200-1818-2.

⁴³ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. str. 66 ISBN 978-80-86855-95-0.

⁴⁴ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. str. 66 ISBN 978-80-86855-95-0.

mučedníky nebo mudžehedíny. Právě volná přístupnost je to, co činí propagandu Islámského státu tak nebezpečnou.

3 MANIPULACE

3.1 Manipulace

Pokud někdo manipuluje, zneužívá nejistot, strachu, naivity, slušnosti, nevědomosti a dalších pocitů a vlastností k realizaci vlastních potřeb. Jedná se hlavně o zájmy a cíle, které nejsou na první pohled patrné a zřejmé. Tyto zájmy mohou být nevinné, ale v našem případě se jedná o pokus podmanit si vybrané osoby či celé národy.⁴⁵

Manipulaci pak můžeme definovat jako zcela nesouměrné a vzájemné působení dvou stran, kde jedna ze stran využívá stranu druhou. Cílem manipulátora je dosažení určitých osobních či vyšších cílů na úkor manipulovaného. Manipulátor se chová tak, aby se co nejvíce a co nejrychleji naplnily jím vytyčené cíle. Ne vždy to musí být jednání, které se neshoduje s aktuálními podněty manipulovaných osob. To ale neznamená, že tyto osoby nemusí být danou manipulací materiálně poškozeny.⁴⁶

Lidská schopnost manipulace je známá už několik staletí. Po těchto zkušenostech a historických událostech, kdy měla nepříjemné důsledky v masovém měřítku, vzrostlo povědomí o lidských právech. Logicky pak lidé začali rozpoznávat vybrané techniky manipulace a také obranu proti ní.⁴⁷

Manipulaci můžeme také definovat jako nevědomé, nebo záměrné používání neférového způsobu chování. Manipulovat se dá v jakékoli komunikační situaci a může se jednat například o řešení konfliktu, informativní rozhovor, kritiku, pohovor, diskuzi mezi přáteli a takto bychom mohli pokračovat dále. Nevědomé chování do manipulace řadíme z toho důvodu, že ne vždy si sami uvědomujeme, že manipulujeme. Pokusem o

⁴⁵ POSPÍŠIL, Miroslav. *Slovní manipulace v komunikaci, jak vyzrát nad lží a chytráctvím, aneb, Jak rychle, vtipně a efektivně reagovat a vyhrát, jak bravurně zvládat těžké situace*. Plzeň: M. Pospíšil, 2008. str.49-51 ISBN 978-80-903529-2-6.

⁴⁶ POSPÍŠIL, Miroslav. *Slovní manipulace v komunikaci, jak vyzrát nad lží a chytráctvím, aneb, Jak rychle, vtipně a efektivně reagovat a vyhrát, jak bravurně zvládat těžké situace*. Plzeň: M. Pospíšil, 2008. str.49-51 ISBN 978-80-903529-2-6.

⁴⁷ EDMÜLLER, Andreas a Thomas WILHELM. *Velká kniha manipulativních technik*. Praha: Grada, 2011. str. 20 ISBN 978-80-247-3778-2.

manipulace může být například pokus o vyvolání soucitu slzami a platí tak i v případě, že se dotyčný nerozpláče úmyslně.⁴⁸

Manipulátor

Z vědeckého hlediska je manipulátor typem osobnosti. Nicméně někoho, kdo občas ať už vědomě či nevědomě použije manipulativní techniku, za typického manipulátora označit nemůžeme. Z psychologického hlediska se většinou jedná o osobu, která je z velké míry narcistická a dá se označit i za patologickou. Manipulátor často trpí nízkou sebedůvěrou a jedná se převážně o osoby, které si myslí, že nemohou být pro ostatní přínosem. Manipulátoři na nás působí téměř kdekoliv, například na pracovišti, partnerských vztazích, rodině a ve společnosti obecně.⁴⁹

Druhy manipulace v médiích

Manipulace můžeme v nejširším měřítku chápat jako jakýkoli posun čehokoli. V logistice se jedná o materiál, v případě našeho zájmu o myšlení lidí. Náplní propagace a propagandy je však všeobecné ovlivňování lidí různými prostředky a využívané manipulativní praktiky mohou být skryté. Mohou být různě intenzivní, od různých forem nátlaku, snahy přesvědčit, vyhrožování či zastrašování a dokonce po přímé násilí.

Pavel Verner rozdělil manipulaci v médiích na tři hlavní kategorie:

A) Cílená manipulace, za účelem změny postoje příjemce (propagace zboží, propagace idejí).

B) Následky zkreslení skutečnosti pro zábavu příjemce (bulvární praxe) i pobavení vysílatele.

C) Manipulační důsledky omylů novinářů z důvodu objektivních či subjektivních.⁵⁰

⁴⁸ EDMÜLLER, Andreas a Thomas WILHELM. *Velká kniha manipulativních technik*. Praha: Grada, 2011. str. 15 ISBN 978-80-247-3778-2.

⁴⁹ BĚREŠ, Marián. *Jak manipulovat s lidmi a nenechat se sám zmanipulovat*. Brno: Computer Press, 2007. str. 61 ISBN 978-80-251-1840-5.

⁵⁰ VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. str. 140 ISBN 978-80-7452-015-0.

3.2 Manipulativní praktiky užívané na internetu

V této kapitole si rozebereme nejčastěji užívané manipulativní praktiky využívané Islámským státem, se kterými se může uživatel internetu běžně setkat. Na internetu se vyskytují weby, které šíří polopravdy, nepravdy a lži. Mezi nimi jsou i weby, které cíleně shromažďují nesmysly. Příkladem takového webu je například adresa www.thebraintrust.co.uk, která sbírá články a videa, kde se vyskytují vyložené nesmysly jako např. že Putin je potomek Rasputina. Můžeme zde najít například zprávy o tom, že jistá iránská žena porodila žábu. Tuto zprávu zveřejnily i některé české noviny (Lidové noviny) s tím, že údajná žába se v ženě vyvinula z vajíčka, které se do její dělohy dostalo při koupání ve špinavém jezeře.

Islámský stát ve svém propagandistickém materiálu často využívá argumentace černobílosti. Technika spočívá v tvrzení, že existují jenom dvě možnosti, a to černá nebo bílá. Nejlepším příkladem této argumentace je výrok „Kdo není s námi, je proti nám!“ Jedná se o typ argumentace, která je na první pohled velmi jednoduchá, ale účinná. Ruku v ruce s touto manipulativní technikou jde způsob argumentování silou. Jasnými příklady této argumentace jsou například výroky typu „Všichni nevěřící skončí v pekle.“ nebo „Neznabozi budou prokleti a zatraceni.“ Dalším hojně využívaným způsobem argumentace je zaštitění se autoritou, v našem případě je danou autoritou Alláh.⁵¹

⁵¹ VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. str. 147 ISBN 978-80-7452-015-0.

4 PROPAGANDA

4.1 Historie a definice pojmu propaganda

Samotné slovo propaganda pochází z latinského propagare, což v překladu znamená „rozšiřovat“ či „rozhlášovat“. Tento význam byl využíván i vatikánským úřadem Sacra Congregatio de Propaganda Fide, který sloužil k šíření římsko-katolické víry. Úřad byl založen roku 1622 s úkolem rozšířit křesťanskou víru do Nového světa.⁵²

V dřívějších dobách byl termín propaganda chápán jako termín neutrální, který ve své podstatě znamená hájit nebo podporovat konkrétní myšlenky. V dnešní době v lidech slovo propaganda evokuje spíše negativní emoce, a to hlavně díky historickým událostem. V našem případě mluvíme o zneužívání propagandy totalitními režimy dvacátého století.

Mgr. Pavel Verner ve své knize píše, že existuje paralela mezi propagandou a image.

Jasným příkladem této teorie jsou sociální sítě (např. Facebook, Instagram atd.) kde se každý člověk snaží o vytvoření žádoucích představ o vlastní osobě a skutečnosti, které jsou pro jedince škodlivé, nebo nežádoucí, zůstávají zatajeny. Cílem této činnosti je vytvoření pozitivního obrazu jedince a jedná se o cílenou manipulaci.⁵³

Propaganda je umění přinutit lidi udělat to, co by neudělali, kdyby měli k dispozici veškeré údaje o předmětu.⁵⁴

Propaganda je proces kontroly toku informací, řízení veřejného mínění a manipulování vzorci jednání.⁵⁵

Propaganda je systematické a úmyslné úsilí vytvářet percepce, manipulovat myšlení a bezprostřední jednání s úmyslem dosáhnout takových reakcí, které jsou v souladu s požadovanými cíli propagandy.⁵⁶

⁵² JOWETT, Gareth S. a Victoria O'DONNELL, *Propaganda and Persuasion*, London and New Delphi, 2006, str. 2 ISBN 1412908981

⁵³ VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. str. 5 ISBN 978-80-7452-015-0.

⁵⁴ FRAZER, James George. *Zlatá ratolest*. Přeložil Erich HEROLD, přeložila Věra HEROLDOVÁ-ŠŤOVÍČKOVÁ. V Praze: Československý spisovatel, 2012. str. 48 ISBN 978-80-7459-088-7.

⁵⁵ SHAW, Jeffrey M. *Illusions of freedom: Thomas Merton and Jacques Ellul on technology and the human condition*. Eugene, Oregon: Pickwick Publications, 2014. str. 112 ISBN 978-1-62564-058-1.

⁵⁶ JOWETT, Gareth S. a Victoria O'DONNELL, *Propaganda and Persuasion*, London and New Delphi, 2006, str. 2 ISBN 1412908981

Z definic uvedených výše můžeme vyvodit, že v případě propagandy se jedná o jistou formu komunikace. Komunikace, která má za úkol ovlivnit adresátovo myšlení a následně ho přesvědčit tak, aby jeho výsledné chování a myšlení odpovídalo utajeným záměrům propagandisty. K tomu, aby propagandista dosáhl kýžené odezvy, využívá přímé nebo nepřímé komunikační prostředky, které přizpůsobuje podle situace. Mezi tyto komunikační prostředky patří například záměrné zkreslení informací a šíření různých polopravd či lží.

Využívání těchto prostředků si klade za cíl přesvědčit příjemce těchto někdy zcela vytvořených faktů o jejich pravdivosti, aniž by měl jejich příjemce ponětí, že je s ním manipulováno. Toto je jeden z hlavních důvodů, proč je dnes propaganda vnímána jako něco negativního. V moderní demokratické společnosti je na scénáře, kdy je většina manipulována menšinou, nahlíženo spíše nesouhlasně. Tento vztah, kdy jsou masy ovlivňovány mocenskými elitami, ve své knize popisuje i Alina Wróbel, která o propagandě píše následující: „znamená manipulaci mocenských elit nebo politických skupin s velkými lidskými kolektivy.“⁵⁷

Alina Wróbel se také zabývá pojetím propagandy v širším a užším významu. Ve své knize píše, že v širším významu se jedná o promyšlené, organizované a dlouhodobé šíření společenských teorií, myšlenek, názorů a chování za účelem přesvědčení lidí ke změně svých postojů a názorů v zájmu mluvčího a hlavně adresáta propagandistického komunikátu. Důležitým faktorem při této činnosti je pečlivý a selektivní výběr obsahu užitého komunikátu. Forma daného komunikátu je utvářena využitím jazykových i mimojazykových prostředků. K dosažení svých cílů pak propagandista využívá i různé přesvědčovací metody, ať už se jedná o metody přímé či nepřímé, otevřené či skryté nebo poctivé a nepoctivé.⁵⁸

Propaganda v užším pojetí pak spočívá v usměrňování veřejného mínění, rozhodování o toku informací ve snaze ovládat masy a být schopný předvídat či řídit jejich chování. Cílem této činnosti je pak získání určitého prospěchu stanoveného propagandistou.⁵⁹

⁵⁷ WRÓBEL, Alina. *Výchova a manipulace: podstata manipulace, mechanismy a proces, vynucování a násilí, propaganda*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). str. 105 ISBN 978-80-247-2337-2.

⁵⁸ Tamtéž str. 109

⁵⁹ Tamtéž str. 111

4.2 Druhy propagandy

Gareth S. Jowett a Victoria O'Donnel ve své knize *Propaganda and persuasion* rozdělují propagandu podle její důvěryhodnosti a průhlednosti na propagandu *bílou*, *šedou a černou*. Na základě tohoto členění můžeme tvrdit, že určité formy propagandy jsou morálně přijatelnější než jiné formy na základě toho, jak daná forma nakládá s fakty a skutečnostmi.

Bílá propaganda si klade za cíl ujistit příjemce o tom, že informace, které mu jsou předkládány, jsou reprezentací těch nejlepších politických názorů a ideologií, a proto je by jim měl důvěřovat. Fabrikovaná fakta jsou pak příjemci předkládána tak, aby bylo zcela jasné, kdo stojí na straně „dobra“ a kdo na straně „zla“. Zdroje informací, které *bílá propaganda* uvádí, aby na jejich základě podložila svá fakta, jsou správně pojmenovány a obsah, který sděluje, se snaží být co nejpřesnější. Příkladem *bílé propagandy* bylo například vysílání *Hlasu Ameriky* v období studené války. Do kategorizace bílé propagandy pak spadají například i mezinárodní sportovní utkání.⁶⁰

Opakem *bílé propagandy* je pak tzv. *černá propaganda*, v rámci které se propagandista řídí heslem „Učel světí prostředky“. Tvůrce této propagandy často využívá velkých lží a dezinformací k tomu, aby jimi podpořil svá sdělení. Zdroje *černé propagandy* jsou nedohledatelné, neprůkazné, neznámé a často odkazují k nereálné autoritě. Při tvorbě propagandistického sdělení v rámci *černé propagandy* je třeba využívat excelentních znalostí svého příjemce. Je potřeba znát složení, myšlení a názory svého publika. Na základě těchto informací je třeba propagandu zasadit do správného kulturního, politického a sociálního kontextu. Základem úspěchu či neúspěchu tohoto druhu propagandy je ochota příjemce uvěřit samotnému obsahu zprávy, ale také uznání jejího zdroje jako důvěryhodného. Pokud je však odhaleno, že se jedná o propagandu lživou, dostává se jí většinou jednostranného a kritického odsouzení. Bezpochyby nejlepší příklad využívání černé propagandy pochází z období nacistického Německa.

⁶⁰ VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. str. 32 ISBN 978-80-7452-015-0.

Jejím vykonavatelem byl tehdejší ministr pro lidovou osvětu a propagandu Joseph Geobbles.⁶¹

Někde mezi výše zmíněnými druhy propagandy se nachází tzv. *šedá propaganda*. V rámci šedé propagandy je přesný obsah sdělení nejasný. Zdroje, které šedá propaganda využívá, můžou, ale zároveň nemusí být konkretizovány. Tento druh propagandy je často využíván například k ospravedlňování vojenských akcí (např. Americká invaze do Afghánistánu a Iráku). V dnešní moderní době je využívána v rámci marketingu (např. vylepšení image firmy pomocí klamavé reklamy).⁶²

4.3 Základní pilíře propagandy

Jak již bylo zmíněno výše, propaganda je formou komunikace, která se řídí určitými pravidly. Tato pravidla je nutné dodržovat, pokud chceme, aby informace, kterou se snažíme sdělit, byla úspěšně předána adresátovi. Abychom byli schopni určit, kdo za propagandou stojí a co je její záměr, musíme tato pravidla znát. Touto problematikou se již v roce 1937 zabýval tehdejší americký prezident Franklin D. Roosevelt, který si byl vědom růstu moci totalitních režimů. Založil proto Institut pro analýzu propagandy, který vydal v rámci svého působení vydal knihu *The Fine Art of Propaganda*, pod kterou se podepsali Elizabeth Briant Lee a Alfred McClung Lee. Tato kniha měla čtenáři prezentovat potřebné informace, které mu následně měly pomoci s odhalením propagandy a také jejímu pochopení.⁶³

Podle Drtilové a Koukolníka se propaganda opírá o čtyři základní pilíře: na *opakování*, *oslovení emocí*, *oslovení představitosti* a hlavně na *jednoduchosti*. Propaganda musí být jednoduchá a také lehce pochopitelná, aby ve svém poli působnosti zasáhla co největší počet osob ze své cílové skupiny. Aby bylo těchto cílů dosaženo, musí propagandista odhalit nejnižší společný jmenovatel své cílové skupiny a ten využít ve svůj prospěch. Při tvorbě takové propagandy je potřeba mít na paměti to, že čím méně podrobností požadované sdělení obsahuje, tím více je potřeba tyto informace citově zabarvit. Cílem citového zabarvení je oslovit příjemcovu

⁶¹ VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. str. 32 ISBN 978-80-7452-015-0.

⁶² Tamtéž str. 33

⁶³ KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Život s deprivanty*. Praha: Galén, 2002. Makropulos. Str. 112 ISBN 80-7262-089-4.

představivost. Využívá se například láska a sympatie. Nemusí se ale jednat pouze o „kladné“ citové zabarvení. Například propaganda ISIS k dosažení svých cílů využívá výhradně strach, nenávist nebo sexualitu. Tato citová zabarvení jsou často ukryta ve sloganech či metaforách, které jsou dokola opakovány, aby si svého adresáta udrželi, své straně.⁶⁴

4.4 Cíle propagandy

K tomu, aby propagandista dosáhl svých cílů, musí svou taktiku a nástroje zvolit takovým způsobem, který vyhovuje jeho konkrétním požadavkům a dané situaci. Profesorka Karen Johnson-Cartee vyučující na Alabamské univerzitě (University of Alabama) ve své práci *Strategic Political Communication* rozděluje taktiku a cíle propagandy na čtyři strategické cíle propagandy:

- 1) mobilizace nenávisti proti nepřítelům
- 2) uchování přízně svých spojenců
- 3) uchování stávajících přátelství, a pokud to okolnosti dovolují, tak zajistit spolupráci se subjekty, které se k dané problematice staví spíše neutrálně
- 4) demoralizování nepřítele

Zvolená taktika přímo koresponduje s jednotlivými cíli. Pokud chce propagandista mobilizovat nenávist vůči svému nepříteli, musí jej ukázat jako bezzásadového a současně i nelidského zločince, který svým jednáním odporuje hodnotám propagandistova společenství. K podpoře stávajících spojenectví je vhodné využít důrazu kladeného na sdílené názory a hodnoty. Současně je potřeba svého nepřítele charakterizovat jako kolektivní hrozbu. Dále je potřeba podporovat pozitivní obraz o svých spojencích. Pokud si chce propagandista na svou stranu naklonit neutrálního příjemce, musí ve svém propagandistickém sdělení identifikovat společné zájmy s daným příjemcem, podpořit mírová jednání a nakonec musí svého příjemce přesvědčit o nebezpečí, které pro něj třetí strana představuje. Poslední taktikou je pak demoralizace nepřítele, při které se využívá hlavně zastrašujících zpráv, podkopávání autority

⁶⁴ KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Život s deprivanty*. Praha: Galén, 2002. Makropulos. Str. 116 ISBN 80-7262-089-4.

nepříteleva vůdce, idejí a hodnot. Zároveň je také potřeba rozšiřovat pozitivní propagandu o sobě a svých spojencích.⁶⁵

4.5 Příklady propagandistického materiálu využívaného Islámským státem

V této kapitole práce se budeme zabývat rozbohem a popisem propagandistického materiálu, který se objevil na českých internetových stránkách. Obrázky, které naleznete v přílohách, pochází z internetového portálu navratdoreality.cz. Tento internetový portál přístupný pouze uživatelům, kteří již dovršili věku 18 let, čítá přes 44 tisíc registrovaných uživatelů a na rozdíl od zpravodajských portálů se zde objevuje propagandistický materiál bez jakékoliv postprodukční úpravy či cenzury. Propagandistický materiál, který Islámský stát umísťuje na internet, by se dal podle jejich obsahu rozdělit do tří kategorií.

První kategorií jsou videa, ve kterých je explicitně vyobrazena smrt zajatého nepřítele (v našem případě „bezvěrce“). Ve většině případů je zajatec zavražděn pomocí střelné zbraně, ale najde se i bezpočet případů, kdy je zajatec dekapitován pomocí nože nebo mačety. Dalším, poměrně moderním a často nevídaným způsobem poprav y je pak přejetí tankem. Některé poprav y jsou dokonce skupinové a jsou vykonány dětmi.

Druhým typem propagandistického materiálu je pak zobrazení a glorifikování mučednické smrti ve jménu „džihádu“ a Alláha. Posledním typem jsou pak náborová videa ukazující například malé džihádisty ve výcvikových táborech, kázání duchovních atd.

První příklad spadá do první kategorie propagandistického materiálu. Videonahrávka, kterou si popíšeme je záznam z poprav y 26 letého jordánského pilota Moaze al-Kasaesbeh, který byl zajat 24. prosince 2014 poté, co se spolu se svým stíhacím letounem F16 zřítíl poblíž syrského města Rakká, bašty sunnitských radikálů. ISIS hrozil popravením pilota, pokud nebude propuštěna atentátnice Sadžída Rišáviová. Rišáviová je irácká extremistka, která byla v Jordánsku odsouzena k trestu smrti. Trest si vysloužila za spoluúčast na atentátech na ammánské hotely z roku 2005. Mezi

⁶⁵ JOHNSON-CARTEE, Karen S. a Gary COPELAND. *Strategic political communication: rethinking social influence, persuasion, and propaganda*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, c2004. Communication, media, and politics. Str. 185-187 ISBN 0-7425-2882-0.

radikály a jordánskými úřady probíhala určitá vyjednávání. Ammám chtěl nějakou záruku, že je alKasaesbeh stále naživu. Podle dostupných informací byl však tou dobou jordánský pilot dávno mrtvý. Islámisté si tedy s vládou v Ammámu a s city nejbližších jen krutě zahrávali a snažili se na planých jordánských nadějích na záchranu pilota profitovat.⁶⁶

Tato nahrávka byla vybrána z toho důvodu, že se jednalo o jednu z prvních propagandistických poprav, které si získaly mediální pozornost nejen u nás, ale i v celém světě. Samozřejmě se nejednalo o první popravu, kterou si radikálové z ISIS nahráli na videokameru a umístili na internet. Byla to jedna z prvních nahrávek, která se objevila ve všech světových médiích. Video začíná tím, že pilot je islamisty vytažen z moře. Na dalších záběrech už je pilot převlečen do oranžové kombinézy, která má představovat radikály vězněné v Guantanámu. Zajímavostí je, že video je natočeno ve velice dobré kvalitě a je také velice dobře postprodukčně upraveno. Jako podkres je použita hymna Islámského státu. Z dalších záběrů je patrné, že jordánský pilot se až do poslední chvíle modlí. Celkem šokujícím faktem je, že zajatci, kteří jsou následně popraveni, bývají velice klidní, jako kdyby byli se svým osudem smíření. Můžeme se tedy domnívat, že než je natočena skutečná poprava, je nejdříve provedeno pár poprav „na zkoušku“. Na dalších záběrech už je zajatec v plamenech. Ve videu je také slyšet křik odsouzeného. Video končí záběrem na ohořelé ostatky jordánského pilota.⁶⁷

Další formou poprav, které se v propagandistických materiálech objevují, je pak skupinová poprava. Radikálové z Islámského státu umístili na internet video, ve kterém popraví 21 egyptských křesťanů unesených v lednu roku 2015 v Libyi. Egyptský prezident Abdal Fattáh Sísí podle zprávy egyptské televize vyhlásil v zemi sedmidenní smutek a oznámil, že svolává krizové zasedání Rady národní obrany. Tu tvoří kromě hlavy státu premiér, ministři obrany a vnitra a nejvyšší armádní představitelé. Vraždu egyptských koptů odsoudila respektovaná muslimská autorita, káhirská univerzita Al-Azhar. Stětí egyptských křesťanů označila za „barbarské“. Jedná se o jednu z

⁶⁶Videa. 2015. navratdoreality.cz: *Upálení jordánského pilota* [online] Poslední změna 10.8.2015 [Cit. 8.3.2016]. Dostupné <http://navratdoreality.cz/?p=view&id=20974>

⁶⁷ Viz. Příloha B

nejprestižnějších teologických institucí sunnitského islámu, která nedávno vyzvala k „zabíjení a ukřižování teroristů“ z IS.⁶⁸

V tomto propagandistickém videu nám Islámský stát ukáže všech jednadvacet zajatců. Za povšimnutí stojí fakt, že nikdo ze zajatců není nijak zahalen a jejich totožnost je pak lehce dohledatelná. V pozadí videa je slyšet pouze šumění moře. Zajatci jsou následně povaleni na zem tak, aby byl jejich krk nad vykopanou brázdou. Tato brázda slouží jako odtok litrům krve, které jsou za pár okamžiků prolity. Video je doprovázeno titulky, které hlásají klasická hesla jako: „Tahle špinavá krev je jenom zlomek toho co Vás čeká...“ nebo „tyto zajatci žadoní o smrt a zemřou kvůli svému pohanství...“ Následují velice explicitní záběry na dekapitaci zajatců. Uříznutá hlava je poté položena na bezvládné tělo. Propagandisté nám na konec opět ukážou všech jednadvacet zajatců.⁶⁹

Poslední třetí kategorií jsou pak videa zachycující výcvik malých džihádistů nebo různá kázání a hrozby. Na následujících záběrech je vidět, jak velící důstojník do dětí kope nebo je pěstí mlátí do oblasti břicha a hrudníku. Poté je budoucím bojovníkům o břicho zlomena dřevěná tyč. Nechybí ani zpomalené záběry. Děti si následně o hlavu rozbíjejí kachličky. Předtím si na „posilňenou“ sborově zakřičí „Alláhu akbar“. Děti se také učí vojenské taktice a jak zacházet s útočnou puškou či pistolí.⁷⁰

Propagandě ISIS věnují pozornost i české zpravodajské weby. Pro svou práci jsem zvolil článek, který se objevil na internetovém portálu idnes.cz s názvem „Dopisy sebevražděných atentátníků. Těší se na panny a loučí se s rodinou“. To, že jednou z hlavních zbraní Islámského státu v boji proti bezvěrcům jsou hlavně útoky pomocí sebevražděných atentátníků, není žádnou novinkou. Dobrovolnou smrt si stále častěji volí mladí chlapci, kterým islamisté „vymyli mozky“. Portál v článku dokonce otiskl jeden z dopisů nalezených v Mosulu. V dopise stojí: „*Milovaná rodino, prosím odpusťte*

⁶⁸ Videá. 2015. navratdoreality.cz: *Hromadná poprava dekapitací* [online] Poslední změna 10.8 2015 [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://navratdoreality.cz/?p=view&id=21045>

⁶⁹ Viz. Příloha C

⁷⁰ Videá. 2015. navratdoreality.cz: *Dětský výcvikový tábor ISIS* [online] Poslední změna 10.8 2015 [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://navratdoreality.cz/?p=view&id=20659>

mi. Nesmutněte a netruchlete oděni do černého. Chtěli jste, abych se oženil. S pomocí Boha si vezmu 72 panen.“⁷¹

Zpravodajský web dále informuje čtenáře o tom, že sebevražedný atentátník jako jeden z mnoha absolvoval výcvik ve středisku pro sebevražedné atentátníky právě ve městě Mosul. Jednalo se o část městského centra oseté vilkami, které nyní ovládal ISIS. V oknech byla pověšena prostěradla, na stěnách visely plakáty s náboženskou a válečnou tematikou.⁷² Zajímavá je pak i diskuze pod článkem čítající přes 170 příspěvků od různých uživatelů registrovaných na zpravodajském webu. Jak se dá očekávat, žádný z příspěvků neobsahuje pochopení pro činy, které ISIS páchá. Valná většina komentujících pak spojuje teroristické činy s Islámem bez ohledu na to, že se jedná pouze o jeho radikální odnož. Je tedy zcela evidentní, že propaganda, kterou ISIS vytváří, má na uživatele internetu dopad a můžeme ji označit za úspěšnou.

Další článek se objevil na internetovém portálu blesk.cz v sekci skandály. Web blesk.cz spadá spíše do kategorie bulváru, a proto je potřeba k článkům přistupovat s jistou rezervou. Ostatně o tom svědčí i skandální titulek „*Dva lidé museli zemřít. Dívali se na fotbal!*“, který nám o dané události nic moc neříká. V článku se dále píše, že ozbrojení somálští islamisté zabili dva lidi a několik desítek zatkli za sledování fotbalového mistrovství světa v Jihoafrické republice.

Autor článku se pak odvolává na agenturu Reuters, která na svém webu napsala, že podle očitých svědků vtrhli maskovaní ozbrojenci ze skupiny Hizb al-Islám do několika domů v oblasti Afgoi zhruba 30 km jižně od hlavního města Mogadiša. Ali Jasín Gedi z organizace Elman pro lidská práva pro agenturu Reuters pak řekl: „*Islamisté neočekávaně vtrhli do několika domů a stříleli na lidi, kteří se pokoušeli uprchnout skokem z okna nebo přes zed.*“⁷³

Na rozdíl od článku na idnes.cz tento článek nemá žádné komentáře od návštěvníků webu. Nebyl ani sdílen na sociální síti facebook nebo twitter. Můžeme tedy říci, že zde se jednalo o neúspěšnou formu propagandy.

⁷¹ Zahranicni. 2017. *Idnes.cz : Dopisy sebevražedných atentátníků. Těší se na panny a loučí se s rodinou* [online] Poslední změna 28.2.2017 [Cit. 22.3.2017] Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/dopisy-sebevrazedny-atentatnik-islamsky-stat-fqe-/zahranicni.aspx?c=A170228_103509_zahranicni_ert

⁷² Viz. Příloha D

⁷³ Skandály. 2010. *Blesk.cz : Dva lidé museli zemřít. Dívali se na fotbal!* [online] Poslední změna 15.6.2010 [Cit. 12.2.2016] Dostupné z <http://isport.blesk.cz/clanek/svet-hvezd-skandaly/92367/dva-lide-museli-zemrit-divali-se-na-fotbal.html>

5 TERORISMUS

5.1 Terorismus versus teror

V moderních mezinárodních vztazích je terorismus relativně novým oborem, který zatím nemá definitivní a jasnou definici. V praxi často dochází k záměně obou termínů, jako kdyby oba dva termíny definovaly stejný jev. Samotné slovo *teror* přitom vychází z latinského slova *terrere*, které znamená *pouštět hrůzu, děsit nebo strašit*. Termíny teror a terorismus tedy mají stejný základ, ale pokud budeme oba dva termíny více zkoumat, zjistíme, že teror a terorismus se liší hlavně v tom, kdo strach šíří a kdo je jeho cílová skupina. Významnou světovou událostí, která napomohla k vymezení těchto pojmů, je bezpochyby teroristický útok z 11.zářít roku 2001. Tehdejší americký prezident George W. Bush po těchto teroristických útocích vyhlásil tzv. válku proti teroru. Pokud si ale dnes pustíme projev dnešního prezidenta Baracka Obamy zjistíme, že v dnešní době se spíše než o válce proti teroru mluví o válce proti terorismu. Odborné názvosloví obou termínů je ale o dost složitější, a proto není možné tyto dva termíny zaměňovat, nebo si myslet, že vyjadřují jednu a tu samou činnost. Podle naučného slovníku je teror definován jako hrůzovláda.⁷⁴

Hannah Arendt ve své publikaci *Terror, From Tyrannicide to Terrorism* definuje teror následovně: „*Teror tyranů, despotů a diktátorů, teror revolucí a kontrarevolucí, teror většiny proti menšině, teror vycházející z demokratických systémů a systémů vlády jedné strany, teror v různých formách ze strany jednotlivců, kteří podlamují vlády států, dokumentujeme od starověku až do současnosti.*“⁷⁵ Podle Arendt je tedy termín teror souhrnem všech možných verzí útisku.

Nejen v Evropě, ale i mimo ní docházelo v průběhu několika posledních staletí k tzv. *teroru shora*, který definuje teror konaný legitimní autoritou. Využívání tohoto druhu teroru vzkvétalo zejména v období inkvizic, které probíhaly od středověku až do raného novověku. Církev jakožto zcela legitimní a zaštiťující autorita zavedla tzv. útrpné právo. Toto právo nebylo nic jiného než mučící nástroj. K uplatňování tohoto

⁷⁴ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. str. 11 ISBN 978-80-86855-95-0.

⁷⁵ ARENDT, Hannah. In. BOWDEN, Brett, DAVIS, Michael T.: *Terror, From Tyrannicide to Terrorism*, University of Queensland Press, 2008, str. 1 ISBN: 9780702235993

práva docházelo při výslechu obviněného a jediným účelem bylo donutit dotyčného se přiznat k činům, které nebyly v souladu s církevním řádem tedy ke kacířství a spolčení se s ďáblem. Z teritoriálního hlediska se jednalo o druh celoevropského teroru. V průběhu tohoto období bylo k smrti umučeno několik tisíc nevinných obětí.⁷⁶

Definici terorismu pak nejbližší odpovídá termín „*terror zdola*“ pojednávající o formě násilí, které je konané nestátními organizacemi. V dnešní době se tedy jedná o činy vykonávané radikálními jedinci nebo teroristickými skupinami. Oba dva tyto druhy teroru jsou zaměřeny zejména proti civilním a bezbranným cílům.

Termín teror můžeme zkoumat ze dvou rozdílných úhlů pohledu. První úhel pohledu chápe teror v obecné rovině jako určité páchání zla abstraktního významu, útisk, nepříjemný útlak nebo jako kompletní devastaci jedince či skupiny. Obětím tohoto druhu teroru jsou znemožněna veškerá práva na svobodnou vůli nebo tvůrčí myšlení. V obecné rovině je teror páchán zejména v rámci konkrétních sociálních skupin. Jedná se o sociální skupiny, mezi které patří například škola, zaměstnání nebo dokonce rodina. Druhým úhlem pohledu je chápání teroru v rámci mezinárodních vztahů. V této rovině se řeší, kdo je aktérem, který zlo páchá a jaké nástroje k páchání daného zla využívá.

Pokud budeme vycházet z tvrzení, že terorismus je páchán aktérem, který v danou situaci a daný moment bojuje proti autoritě, můžeme terorismus popsat jako akt, při kterém si terorista klade za cíl ochromit chod společnosti pomocí rozsévání strachu. V rámci terorismu potom není nutné samostatné rozdělení do skupin na terorismus ideologický, náboženský nebo například kriminální. Můžeme tak učinit, protože politický motiv teroristických činů je vždy nadřazen podmotivům jedince (náboženství, osobní revolta vůči politickým činitelům atd.). Abychom tedy byli schopni správně použít termín *terorismus*, musíme nejprve definovat primární politický motiv, který pohání nestátního aktéra tohoto činu. Terorismus potom není přímo páchán státním činitelem, ale státní činitel může teroristickou skupinu nebo její akce na svém území podporovat.⁷⁷

⁷⁶ ARENDT, Hannah. In. BOWDEN, Brett, DAVIS, Michael T.: *Terror, From Tyrannicide to Terrorism*, University of Queensland Press, 2008, str. 3 ISBN: 9780702235993

⁷⁷ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. str. 12-14 ISBN 978-80-86855-95-0.

Naopak teror je páchán aktérem, který je v dané situaci autoritou. Nezáleží na tom, zda se autorita k moci dostala legálně nebo ne. Pokud se jedná o teror státní, dochází k uplatňování teroru na populaci nebo na konkrétně určené menšině. Jako příklad tohoto druhu teroru nám pak mohou posloužit činy Stalina za dob Sovětského svazu, Pinochetův režim v Chile nebo také Polpotův režim v Kambodži. Při aplikování politického teroru je využíváno hrůzných činů, mezi které například patří řízené masakry, genocidy, politické vraždy nebo třeba mučení. Podle Steva Ratnera je „aktivita států namířená proti civilním cílům považována za válečný zločin nebo za zločin proti lidskosti, nejedná se však o terorismus“⁷⁸.

5.2 Islámský terorismus

„Islamistický terorismus v sobě zahrnuje násilná jednání proti symbolickým nebo náhodným obětem, která se inspiruje ideologií islamismu. Termín islamismus bývá interpretován různě, nejčastěji se jím ale rozumí myšlenkový směr, který na rozdíl od nacionalismu odkazuje prvotně k náboženství a ostatní faktory (národnost, jazyk apod.) považuje za méně významné. Islamismus navázal na wahhábismus, konzervativní islámské hnutí, založené v polovině 18. století Ibn Abd-Wahhábem na území dnešní Saúdské Arábie, které usilovalo o obnovu původní čistoty islámu a o odstranění veškerých modernizačních prvků. Nikdy nevytvořil jednotné hnutí a kromě důrazu kladeného na náboženství a přesvědčení, že islamizace společnosti a zavedení práva šaría automaticky vyřeší veškeré politické, ekonomické a sociální problémy, mají jeho jednotlivé směry málo společného.“⁷⁹

Islámistický terorismus se od nacionalistického terorismu liší, ale hranice mezi těmito směry není pevně dána. Islámský terorismus má zcela jasně definované cíle, kterých chce dosáhnout. Na druhou stranu je potřeba říci, že projevy islámského terorismu jsou pro západně smýšlející člověka zcela nepochopitelné a postrádají racionální základ. Hlavním donucovacím prostředkem využívaným islámskými radikály je násilí, které útočí na všechny, kteří jsou na druhé straně pomyslné názorové

⁷⁸ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. str. 15 ISBN 978-80-86855-95-0.

⁷⁹ BÍLKOVÁ, Veronika: *Islám a terorismus na Blízkém východě*. Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2002 s. 32. ISSN 0323-1844

barikády. Teroristických útoků využívají islámští radikálové již od prvního desetiletí 20. století. V průběhu let se učení některých skupin více specifikovalo a jako hlavní myšlenku svého hnutí přijalo „všeobecný džihád“. Sedmidenní válka v roce 1967, ve které byly arabské státy vedené nacionalisty poraženy. Tohle vítězství pak ještě více posílilo pozice islamistických radikálů. Mezi sedmdesátými a osmdesátými lety 20. století se jejich pozice upevnila ještě více, když se islamisté pod vedením Chomejního dostali k moci v Íránu. Z této pozice pak mohli podporovat a zakládat další buňky, které byly stejného názorového přesvědčení.⁸⁰

5.3 Sebevražedný terorismus

Následující kapitola se zabývá analýzou moderního sebevražedného terorismu. První sebevražedný útok v rámci moderního terorismu spáchala v první polovině 80. let libanonská radikální skupina Hizballáh. Se sebevražednými akty, které by se daly zařadit do kategorie terorismu, se už lidstvo setkalo mnohem dříve. Nejedná se tedy o žádný nový fenomén. Jako příklad můžeme uvést jednání Hašašínů, známých také jako Asasíni. Tato skupina působila v průběhu 11. až 13. století našeho letopočtu. Oba názvy jsou platné pro jednu a tutéž skupinu. Název Hašašíni je odvozen z pravděpodobného užívání hašiše, který měl svou důležitou úlohu sehrát zejména v průběhu motivování a plánování následujícího útoku na nepřítele. Pojmenování Asasíni je pak dalším názvem téže skupiny.

Tato šíitská sekta byla jednou z prvních nábožensky laděných skupin, která by se z dnešního úhlu pohledu dala označit za skupinu páchající sebevražednou (teroristickou) činností. Hašašíni ve svém působení volili zcela netradiční metodu eliminace svých protivníků. Místo dlouhého a vyčerpávajícího boje, při kterém by o život mohlo přijít velké množství členů skupiny, volila tato sekta „šetrnější“ způsob. Své cíle likvidovali vraždami nepřátelských vůdců. Hašašín se v přestrojení dostal až do těsné blízkosti své oběti, kterou následně usmrtil speciální dýkou. Po úspěšném splnění úkolu si Hašašín vzal život dýkou nebo vypitím jedu. V průběhu 13. století našeho letopočtu byla sekta rozmetána Mongoly, ale některé konspirační teorie tvrdí, že Asasíni mezi námi žijí dodnes.

⁸⁰ BÍLKOVÁ, Veronika: *Islám a terorismus na Blízkém východě*. Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2002 str. 33
ISSN 0323-1844

Dalším historickým příkladem využívání sebevražedných útoků jsou pak japonští kamikadze piloti. Samotné slovo kamikaze v překladu znamená „božský vítr“. Současně se jedná o označení speciální japonské letky. Od roku 1944 prováděli příslušníci těchto jednotek nálety na spojenecké lodě za pomoci stíhacích letounů plných výbušnin. Podle dostupných informací byli piloti velmi mladí muži. Zajímavostí pak je, že jedináčci se kamikaze piloty stát nemohli. Piloti měli pouze základní výcvik o tom, jak svůj stíhací letoun ovládat a navést ho na spojenecké jednotky tak, aby po výbuchu způsobil co největší škodu. V průběhu času se ale tato metoda ukázala jako příliš nákladná a neefektivní, a tak od ní japonské letectvo upustilo. Pro tuto práci však využívání sebevražedných pilotů netvoří zásadní historický milník. Nejednalo se totiž o formu terorismu, ale o vojenskou taktiku použitou v průběhu druhé světové války. Kamikaze piloty v této práci zmiňuji z hlediska precedentu v modu operandi sebevražedné činnosti, kterou na přelomu 20. a 21. století přebírá teroristické hnutí al-Káida a později i ISIS.⁸¹

Radana Makariusová ve své knize datuje moderní sebevražedné útoky za pomoci jednoho nebo více jednotlivců od 80. let minulého století. Moderní sebevražedný terorismus definuje jako: „*Násilná politicky motivovaná akce vykonaná s předchozím záměrem jednotlivce nebo jednotlivců, kteří se během takového činu sami zabijí společně se svým cílem. Úmrtí samotného vykonavatele je nezbytným předpokladem úspěchu operace.*“⁸²

Při vykonávání sebevražedných útoků nese útočník výbušninu na svém těle, nebo v dopravním prostředku, který sám řídí, nebo se sám veze k vybranému cíli, aby současně při takovém útoku sám skonal. Tento druh sebevražedného terorismu má své výhody. Mezi ně rozhodně patří sám útočník, který se může rozhodnout o vhodném načasování útoku, aby vybranému cíli způsobil co největší škody. Další výhodou takového druhu útoků je bezpochyby poměr cena/výkon. Pomineme-li cenu lidského života útočníka, tak náklady na výrobu výbušnin a následné dopravení teroristy na místo činu téměř nic nestojí. Rozhodně se nejedná o položky, kterých by měly teroristické organizace

⁸¹ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. str. 154 ISBN 978-80-86855-95-0.

⁸² MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. str. 155 ISBN 978-80-86855-95-0.

nedostatek. Oproti tomu škoda způsobená ať už na vojenských nebo civilních objektech je obrovská.

5.4 Základní charakteristika sebevražedného terorismu

Níže v této kapitole uvádím základní charakteristiku sebevražedného terorismu, která částečně vychází z práce *Yorama Schweitzera – The Globalization of Terror*. x Smrt sebevražedného útočníka je hlavní a nepostradatelnou součástí každé sebevražedné akce.

- * Cílem sebevražedného útoku je vystrašení širší skupiny lidí, než pro kterou je útok původně určen. x Vykonávání sebevražedných teroristických útoků bývá v rámci činnosti teroristické buňky zcela klíčové.
- * Úspěšným vykonáním sebevražedného útoku se prezentuje totální zasvěcení a přesvědčení jednotlivce vůči skupině. x Na přípravě sebevražedného útoku se vždy podílí více osob, než jen samotný sebevražedný útočník
- * Sebevražedná činnost je pro teroristickou organizaci velmi levným prostředkem, jak spáchat fatální a destruktivní teroristický útok
- * Sebevražedná činnost se nedá jednoznačně lokalizovat. Z toho vyplývá velmi široké rozšíření sebevražedné teroristické aktivity po geografické stránce. x Sebevražedný terorismus je dynamický, rostoucí a stále rozšířenější fenomén, ve kterém je zapojeno mnoho národností. x Sebevražedný terorismus se vyskytuje na mnoha kontinentech v široké škále a kontextu: sociálním, kulturním a náboženském
- * Sebevražedný terorismus je vykonáván jak náboženskými tak sekulárními organizacemi.
- * Sebevražedné útoky mají velice širokou škálu motivů. Dva hlavní motivy jsou náboženské a sekulární. Sekulární útoky jsou páčány ve jménu vlastenectví, uctívání vůdce nebo skupiny.
- * Na sebevražedných útocích se podílí jak muži, tak ženy. Některé teroristické buňky (LTTE, Černé vdovy, PKK) využívají při své činnosti více ženy než muže.

- ☛ Většina případů, ve kterých dojde k zapojení žen k sebevražednému útoku, mají spíše sekulární než náboženské motivy. x Aktivita ženského terorismu je často hnána následujícími motivy: náboženství, národnost, bojovat za myšlenku organizace nebo skupiny a někdy snaha pomstít se nebo zastrašit nepřítele.
- ☛ Muži jsou k sebevražedným útokům často donuceni tlakem vyvolaným jejich druhy. Nemusí se ale jednat pouze o nátlak ale také o podporující náladu ve společnosti, ve které žijí. Na předních místech motivů je samozřejmě víra.
- ☛ Není možné sestavit jasný profil sebevražedného atentátníka. Věkový rozdíl mezi sebevražednými atentátníky od 16 do 40 let jasně ukazuje, že samotný motiv útoku musí být zcela odlišný od těch nejmladších sebevražedných útočníků až po zralý věk.⁸³

5.5 Vztah médií a terorismu

V dnešní době globalizace mají média velikou účast na tom, jak lidé vnímají a interpretují svět kolem sebe. Valná většina informací o dění kolem nás se k lidem dostává skrze masová média. To je jeden z důvodů, proč jsou masová média klíčová při procesu vytváření našich názorů a postojů vůči jednotlivým problémům. To, jakým způsobem média své posluchače či čtenáře informují o světě a jeho společnosti, má zásadní vliv na to, jakým způsobem se utváří atmosféra v lidské společnosti. Mezi nejvíce propíraná témata patří bezpochyby politika, zločiny nebo kriminální činnost, války a v neposlední řadě také terorismus. Záleží pouze na médiích, jakým způsobem a v jakém množství tato témata znázorňují. Zobrazování těchto témat ale nemá pouze informativní účinky. U příjemců může dojít k vyvolání pocitu nejistoty, ohrožení, paniky a strachu. Teroristé a propagandisté podílející se na realizaci a následné medializaci těchto činů si jsou těchto skutečností velmi dobře vědomi.

Teroristické útoky prováděné radikálními přívrženci Islámského státu mohou mít stovky a v některých krajních případech i tisíce přímých obětí. Díky globalizaci se informace o těchto činech dostanou k milionům lidí po celém světě. Jsou to právě média, která tímto umožňují, aby strach a panika, kterou chtějí teroristé šířit, zasáhla

⁸³ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. str. 156157 ISBN 978-80-86855-95-0.

několikanásobně větší okruh lidí. K této problematice se ve svém článku *Terror as a Strategy For Psychological Warfare* vyjadřuje Boaz Ganor: „*Vítězství, kterého by nebylo možné dosáhnout za pomoci vojenských prostředků, je dosaženo zdlouhavou a depresivní kampaní psychologické války.*“⁸⁴

Boaz Ganor poukazuje i na fakt, že teroristé by svých cílů mohli dosahovat pouze prostřednictvím médií, a to bez ohledu na to, jestli byl teroristický útok skutečně proveden. S největší pravděpodobností můžeme předpokládat, že kýženou odezvu bude mít právě provedení teroristického útoku, při kterém zahyne co nejvyšší možný počet civilních obětí. Protože to jsou právě tyto události, které si získají maximální mediální pozornost.

Na druhou stranu teroristé nejsou jediní, kdo z medializace svých činů nebo výroků těží. Terorismus patří bezpochyby mezi nejtěžejnější témata dnešní doby. I z toho důvodu je pro média vysoce atraktivní.⁸⁵ Média, která o teroristických činech informují jako první, získávají konkurenční výhodu. Zvýšení sledovanosti a zájmu konzumentů se dá například dosáhnout prostřednictvím zveřejňování videonahrávek, které teroristické skupiny vytváří. V případě ISIS jsou to většinou nahrávky s popravami zajatců. Zprostředkováním těchto videonahrávek si média zlepšují své preference, ale zároveň tím nepřímo pomáhají teroristům při dosahování jejich cílů. Na základě těchto informací můžeme říci, že média a terorismus spolu žijí ve zvrácené symbióse.

5.6 Terorismus a propaganda na internetu

Každý uživatel internetu se již určitě setkal s formou internetového terorismu. K šíření této formy terorismu přispívají zejména uživatelé na sociálních sítích. Mezi nejpropíranější témata posledních měsíců rozhodně patřily články o teroristických útocích a potenciální hrozbě, kterou Islámský stát představuje. Nechyběla ani propagandistická videa s popravami. K tomu, aby se propagandistický obsah dostal

⁸⁴ GANOR, Boaz. *Terror as a Strategy of Psychological Warfare* 15.7.2002 [online]. [Cit. 8.3.2016] Dostupné

z <https://www.ict.org.il/Article/827/Terror%20as%20a%20Strategy%20of%20Psychological%20Warfare>

⁸⁵ BÍLKOVÁ, Veronika: *Islám a terorismus na Blízkém východě*. Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2002 s. 40 ISSN 0323-1844

mezi co největší množství lidí, využívá Islámský všech možností internetu.⁸⁶ Zveřejňovány jsou hlavně články s jasným ideologickým přesvědčením, radikální kázání a již zmiňované popravy zajatců. V dnešní době patří mezi hlavní šířitele ideologie internet, který současně nabízí nejefektivnější a nejjednodušší možnost, jak se napojit na radikálně laděné portály. A v našem případě později přímo teroristické buňky.

Podle Radany Makariusové tento proces probíhá dvěma způsoby. První možností jsou již zmiňované sociální sítě, které se v současné době těší velké oblibě. Jejich rozšiřující se struktura a možnosti anonymního navazování kontaktu jsou úrodnou půdou pro šíření teroru. Běžnou realitou je pak vytváření stále nových e-mailových adres a profilů na sociálních sítích pod falešným jménem. Druhý způsob spočívá v navštěvování internetových portálů a diskuzních fór. Na těchto portálech si dotyčný může najít nejenom informace věnující se radikálním džihádistickým myšlenkám a činům, záznamy z radikálních kázání, ale i návod na to, jak vyrobit výbušninu. Zároveň je potřeba zmínit, že tyto portály bývají často velice dobře ukryté a jejich komunita uzavřená, takže běžný internetový uživatel s tímto obsahem jen těžko přijde do styku.

U největšího internetového serveru pro sdílení videosouborů YouTube je to ale jiné. Videá, na kterých se objevuje radikální kázání, rozhovory s lídry Islámského státu a další propagandistický materiál, si zde může najít každý návštěvník tohoto serveru. Problém spočívá v tom, že pokud se chce jedinec stát radikálním přívržencem Islámského státu, nemusí už kvůli tomu jezdit do výcvikových táborů či kempů. Svou inspiraci a výcvik získá z náborových a výcvikových videí, které jsou na serveru umístěny. V této souvislosti se o internetu mluví jako možném virtuálním výcvikovém táboře, i když v reálném světě je to nepravděpodobné.⁸⁷

⁸⁶ VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. str. 142 ISBN 978-80-7452-015-0.

⁸⁷ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. str. 143 ISBN 978-80-86855-95-0.

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části bude proveden strukturovaný dotazník, jenž by měl sloužit k zmapování působení propagandy Islámského státu na běžné uživatele českého internetu, tedy jaké jsou základní vědomosti respondentů o Islámu obecně, ale také o její radikální odnoži, kterou Islámský stát představuje. Zaměříme se zde na předem stanovené hypotézy a jejich následné vyhodnocení.

6 POSTOJE INTERNETOVÝCH UŽIVATELŮ K PROPAGANDĚ ISIS

6.1 Cíle a hypotézy sociologického průzkumu

Cílem dotazníkového šetření je potvrdit nebo vyvrátit předem stanovené hypotézy, které jsou vypsány níže. Dalším cílem je zjistit, jakým způsobem se k propagandě ISIS staví běžný uživatel českého internetu a zda se cítí propagandistickým materiálem ISIS ovlivněn či nikoli. Obecně lze říci, že se zaměříme na funkčnost a splnění vytyčených cílů této propagandy. Cílem dotazníku je z dat vyčíst, jaké jsou základní vědomosti respondentů o Islámu obecně, ale také o její radikální odnoži, kterou představuje Islámský stát.

1. Většina dotazovaných má ukončeno minimálně středoškolské vzdělání

Dá se očekávat, že vzhledem k umístění dotazníku na sociální síti facebook, kde se pohybují převážně mladší uživatelé, bude více respondentů, kteří zdárně ukončili středoškolské či vyšší vzdělání. Cílem hypotézy je ověřit, zda má dosažené vzdělání vliv na funkčnost propagandy.

2. Většina internetových uživatelů má ve svém okolí vyznavače Islámu

Vzhledem k faktu, že islám je nejpočetnějším náboženstvím na světě, můžeme předpokládat, že většina dotazovaných bude mít ve svém okolí někoho, kdo se k Islámu hlásí.

3. Většina uživatelů internetu je schopna definovat pojmy „Ramadán“ a „džihád“

Jelikož se jedná o dva naprosto rozdílné pojmy, je potřeba ověřit, že internetoví uživatelé jsou mezi těmito pojmy schopni rozlišovat a znají jejich význam.

4. Nejčastěji se uživatelé internetu setkali s propagandou ISIS právě na internetu

Hypotéza by měla ověřit, zda je internet primárním šířitelem propagandy ISIS a popřípadě zjistit, kde jinde se s propagandou setkali.

5. Propaganda ISIS má na internetové uživatele vliv

Cílem této hypotézy je zjistit, jestli je propaganda ISIS funkční a zda nějakým způsobem ovlivňuje internetové uživatele.

6.2 Metodologie výzkumu

Dotazníkové šetření bylo provedeno na reprezentativním vzorku 100 respondentů starších 15 let, kteří samostatně vyplňovali dotazník na sociální síti Facebook, kde byl umístěn. Dotazník se skládal z 8 otázek a na internetovém portálu survio.cz byl k dispozici od 6.2.2016 do 15.2.2016. K výzkumu byl použit strukturovaný dotazník a byl zaměřen výhradně na uživatele internetu. Počet respondentů byl dostačující k ověření stanovených hypotéz a bylo tak možné ověřit funkčnost propagandy ISIS na internetové uživatele. Zvolené otázky byly uzavřené a respondenti je mohli v případě potřeby doplnit. Výzkumný dotazník byl rozdělen na tři části. Sběr informací probíhal v únoru roku 2016.

V první části tazatelé uváděli údaje o sobě, tedy věk a maximální dosažené vzdělání. Tyto informace o respondentech nám umožní filtrovat a zjistit, do jaké míry jejich věk a vzdělání ovlivňuje účinnost propagandy.

Druhá část dotazníku byla věnována otázkám týkajícím se základních vědomostí o islámu. Směrodatné bude, zda běžní uživatelé internetu znají pojmy jako je „Ramadán“, „džihád“, nebo také kdo je momentálně vůdcem Islámského státu.

V poslední části dotazníku zkoumáme, jakým způsobem se k propagandě Islámského státu staví běžný uživatel českého internetu. Poslední blok otázek byl tedy zaměřen přímo na propagandu Islámského státu. Autor zkoumal, kolik procent

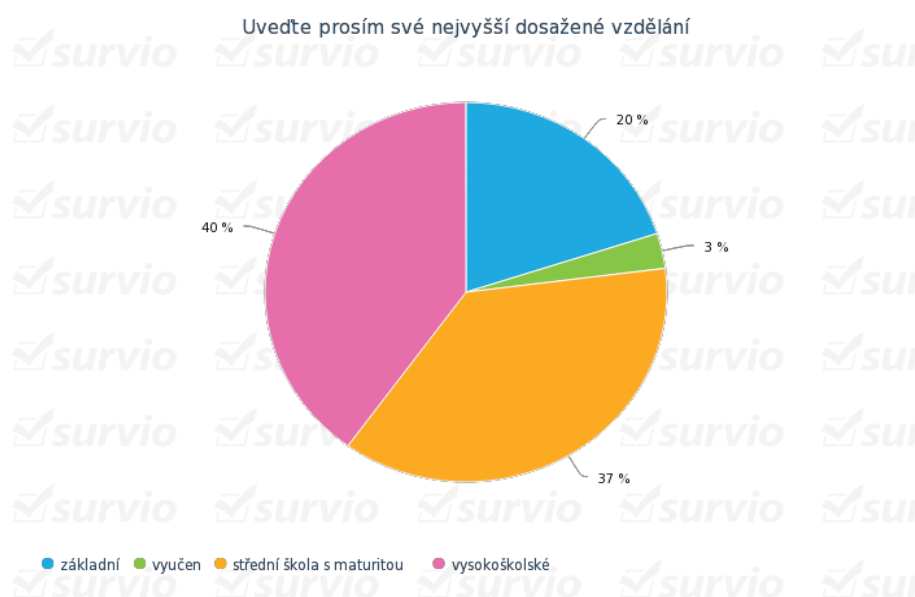
dotázaných se s propagandou islámského státu již setkala a pokud ano, tak kde. Dále se tázal, jestli se lidé bojí možnosti teroristického útoku v České republice.

6.3 Výsledky průzkumu a ověření hypotéz

1. Většina dotazovaných má ukončeno minimálně středoškolské vzdělání

Hypotéza se potvrdila, jelikož co se týče maximálního dosaženého vzdělání respondentů tak, převážná většina tázaných má vysokoškolské vzdělání, celkem 40%. Druhou nejpočetnější skupinou (37%) byli respondenti, kteří úspěšně ukončili středoškolské studium zakončené maturitní zkouškou.

Graf č. 1 Maximální dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: Autor práce, 2016, vlastní dotazník

2. Většina internetových uživatelů má ve svém okolí vyznavače islámu

Ačkoliv jsou výsledky šetření poměrně vyrovnané, tak se hypotéza nepotvrdila. Celkem 59 % tázaných odpovědělo, že nikoho takového ve svém okolí nemá. Na druhé straně celkem 39 % tázaných odpovědělo, že ano.

Graf č. 2: Znáte ve svém okolí někoho kdo, je vyznavačem islámského náboženství

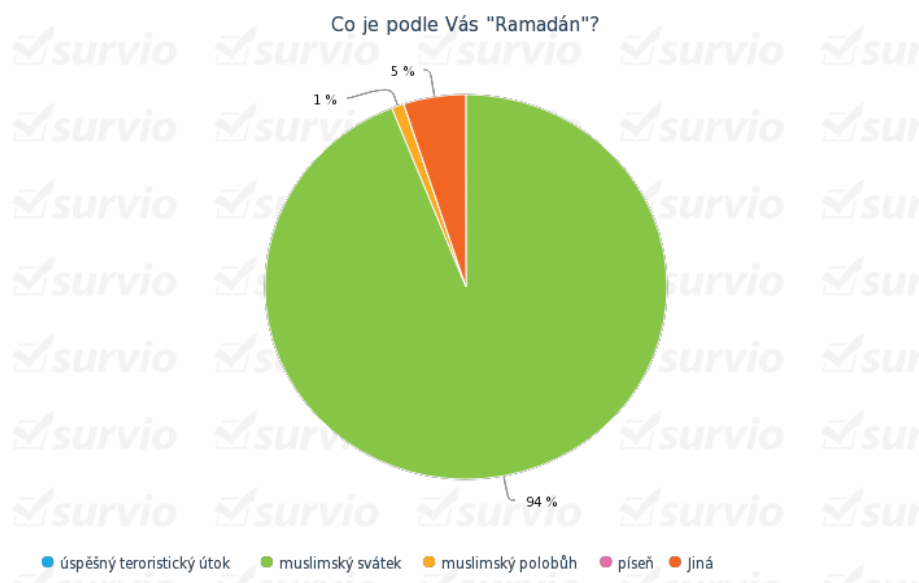

Zdroj: Autor práce, 2016, vlastní dotazník

3. Většina uživatelů internetu je schopna definovat pojmy „Ramadán“ a „džihád“

Hypotéza se potvrdila pouze z poloviny. Jak je vidět na grafu níže tak, 94% tázaných vědělo, že Ramadán je muslimský svátek.

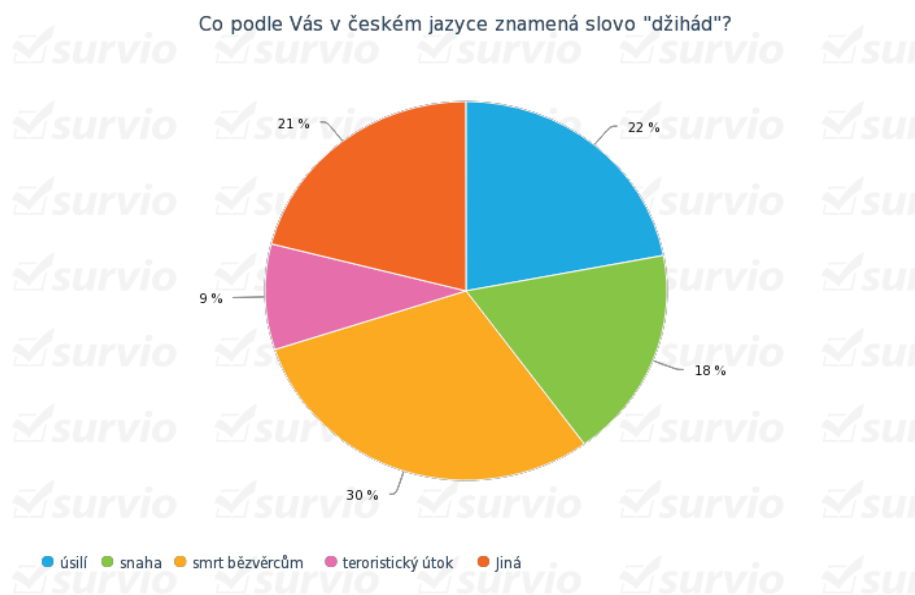
Graf č. 3: Co je podle Vás „Ramadán“?

Zdroj: Autor práce, 2016, vlastní dotazník

Druhá část hypotézy byla vyvrácena. Celkově 30% dotázaných odpovědělo, že džihád v Českém jazyce znamená „smrt bezvěrcům“. Dohromady 40% dotázaných odpovědělo, že se jedná o překlad slov, jako jsou úsilí a snaha. Kategorie „jiná“ obsahuje vzorek respondentů, kteří na otázku odpovídali svými slovy. Drtivá většina těchto odpovědí v sobě obsahovala pojem „svatá válka“.

Graf č. 4: Co podle Vás v českém jazyce znamená slovo „džihád“?

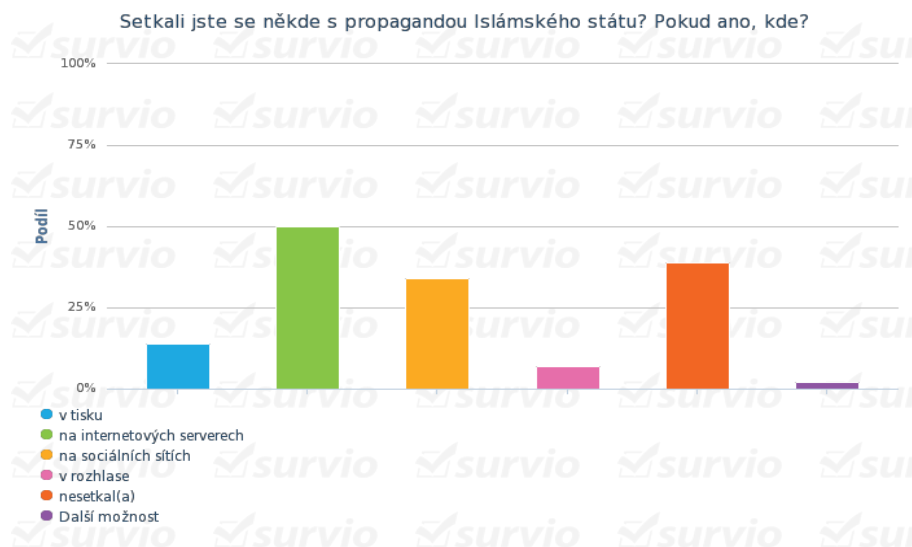

Zdroj: Autor práce, 2016, vlastní dotazník

4. Nejčastěji se uživatelé internetu setkali s propagandou ISIS právě na internetu

Jak je možné vyčíst z grafu níže, hypotéza byla potvrzena. Celkem polovina dotázaných se s ní setkala na internetových serverech (50%) a celkem 34% na sociálních sítích. Z celkového počtu sta respondentů pak 39 (39%) odpovědělo, že se s propagandou ISIS ještě nikdy nesešlo.

Graf č. 5: Setkali jste se někde s propagandou Islámského státu? Pokud ano, kde?

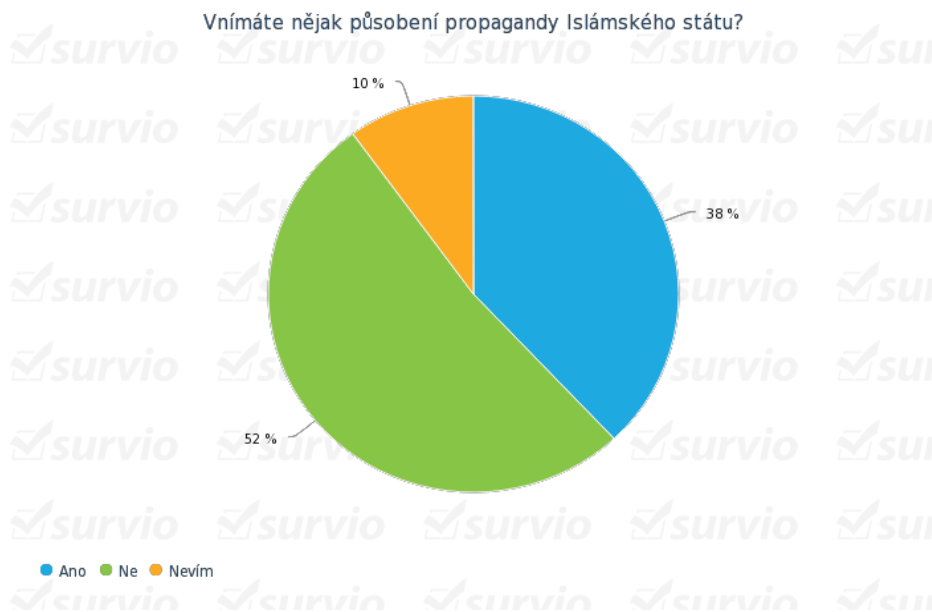

Zdroj: Autor práce, 2016, vlastní dotazník

5. Propaganda ISIS má na internetové uživatele vliv

Účastníci výzkumu odpovídali na otázku, zda nějak vnímají působení propagandy Islámského státu. Celkem 38 % dotázaných odpovědělo, že ano. Padesát dva (52%) pak odpovědělo, že ne.

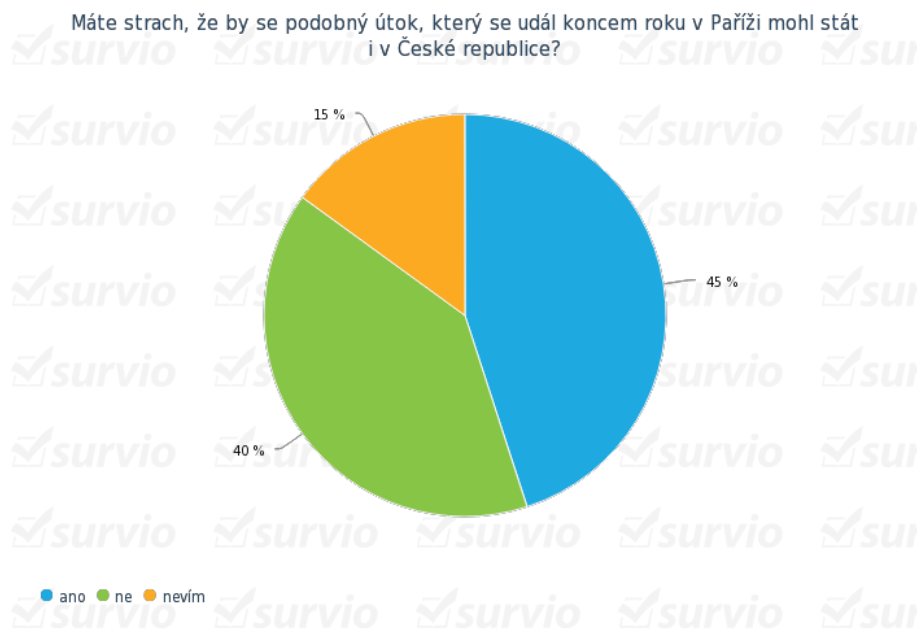
Graf č. 6: Vnímáte nějak působení propagandy Islámského státu?

Zdroj: Autor práce, 2016, vlastní dotazník

V rámci svého výzkumu chtěl autor zjistit, zda má islámská propaganda i nějaké účinky. Ve výše zmíněné otázce 38 (38%) respondentů odpovědělo, že nějaké působení islámské propagandy na svou osobu určitým způsobem vnímají. Autorovým cílem bylo zjistit, jestli má islámská propaganda nějaké dopady. Zda mají lidé větší strach z možného teroristického útoku na podobné úrovni, jako proběhl v listopadu minulého roku v Paříži. Dle oficiálních zdrojů ten den zemřelo přes 130 osob, z toho celkem 90 v koncertní síni Bataclan. Celkem 40 (40%) tázaných odpovědělo, že z možného teroristického útoku v České republice má strach. Na základě výsledků výzkumu tedy můžeme říct, že 40% dotazovaných internetových uživatelů je pod vlivem působení Islámské propagandy a tím potvrdit, že Islámská propaganda na internetu funguje až v děsivém měřítku. Z výsledků je také celkem jasné, že skoro polovina uživatelů internetu si propagandy buď nevšimá, nebo jí nepřikládá moc velkou váhu.

Graf č. 7: Máte strach, že by se podobný útok, který se udál koncem roku v Paříži, mohl stát i v ČR?

Zdroj: Autor práce, 2016, vlastní dotazník

6.4 Diskuze

1. Většina dotazovaných má ukončené minimálně středoškolské vzdělání
2. Většina internetových uživatelů má ve svém okolí vyznavače islámu
3. Většina uživatelů internetu je schopna definovat pojmy „Ramadán“ a „džihád“
4. Nejčastěji se uživatelé internetu setkali s propagandou ISIS právě na internetu
5. Propaganda ISIS má na internetové uživatele vliv

Hypotézy se až na výjimku (hypotéza č. 2 – většina respondentů nemá ve svém okolí nikoho, kdo by byl vyznavačem islámu a část hypotézy) a druhou výjimku, kde byla hypotéza potvrzena pouze částečně (většina respondentů nebyla schopna správně definovat, co v překladu do českého jazyka znamená termín „džihád“) potvrdily a data nám ukázala, že propaganda Islámského státu plní své cíle pomocí jasných prostředků. Důvodem vyvrácení druhé hypotézy je pravděpodobně to, že lidé si často ani neuvědomují, že se někdo v jejich okolí hlásí k nějakému náboženství a nezáleží na tom, o jaké náboženství se jedná. Dalším důvodem by mohlo být to, že obyvatelé České republiky jsou k náboženství skeptičtí a místy až xenofobní. Je také možné, že někoho takového ve svém okolí mají, ale danou osobu neoznačí jako někoho „ze svého okolí“.

Respondenti byli schopni správně definovat Ramadán jako muslimský svátek a tím částečně potvrdili třetí hypotézu. Její potvrzení můžeme přisoudit tomu, že většina respondentů má dokončené středoškolské nebo vyšší vzdělání. Díky tomu mají o Islámu nějaké základní povědomí. Na druhou stranu většina účastníků průzkumu nebyl schopna definovat termín „džihád“. Objevovaly se různorodé odpovědi. Za vyvrácení této hypotézy mohou pravděpodobně i žurnalisté, kteří často nesprávně „džihád“ definují jako „svatou válku“. Ve skutečnosti se „džihád“ takto definovat nedá, pokud budeme lpět na tom, jak je „džihád“ popsán v Koránu.

V hypotéze číslo čtyři mě zajímalo, kde se internetoví uživatelé s propagandou ISIS setkali poprvé. Správně jsem se domníval, že to bylo právě na internetu, který je Islámským státem využíván k šíření propagandistického materiálu, a také k rekrutování nových bojovníků. Zajímavý podíl (celkem 34 %) tvořila skupina respondentů, kteří

uvedli, že se s propagandou ISIS poprvé setkali na sociální síti. Bylo by určitě zajímavé zkoumat, jestli to bylo díky tomu, že daný příspěvek sdílel někdo z jejich přátel či sledovatelů, zde si ho našli sami, nebo zda jim ho „vnutila“ daná sociální síť. Polemizovat by se dalo určitě i nad skupinou respondentů (celkem 39%), kteří odpověděli, že se s propagandou ISIS ještě nesetkali. Bylo by totiž zajímavé zjistit, jestli jsou tito uživatelé schopni propagandu poznat.

Jak můžeme vidět na grafech č. 6 a 7, tak byla potvrzena i poslední hypotéza, že propaganda ISIS má na internetové uživatele určitý vliv. Je tedy zřejmé, že ačkoliv se u nás žádný teroristický čin neudál, tak celkem 45% respondentů odpovědělo, že z možnosti takového útoku má strach. Na základě těchto dat můžeme tedy říci, že propaganda ISIS funguje a plní svůj primární cíl, tedy šířit strach, nejistotu a obavy. Funkčnost propagandy by se také dala částečně přisoudit médiím, která o těchto událostech informují, a tím se na šíření propagandy podílí.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo nejen seznámení se základními principy islámu, propagandy a terorismu, ale především zmapovat propagandu Islámského státu a její působení na běžné internetové uživatele. V první části jsme si představili Islám, tedy jeho vznik a šíření. Následně byla práce zaměřená na stavební kámen tohoto náboženství – knihu Korán, která nám přiblížila hlavní myšlenky a principy islámu. Autor se také zaměřil na morálku a etiku tohoto náboženství a v neposlední řadě na analýzu násilí ve vybraných svatých knihách - Bibli a Koránu. Velmi důležitou kapitolou je rozbor Islámského státu jako takového a jeho vzniku v Íráku. Byl představen i současný nejvyšší vůdce, neboli chalífa ISIS, bylo popsáno jeho dosazení do funkce a následné fungování. Další kapitola se věnuje džihádu a salafismu, které pro nás byly podstatnými atributy pro pochopení fungování Islámského státu. Nedílnou součástí této práce bylo také vysvětlení základních pojmů manipulace a propagandy, tedy jejich základní pilíře, druhy a především cíle. Byly zde popsány i praktické příklady propagandistického materiálu, jež Islámský stát využívá. V poslední části jsme se seznámili s pojmy terorismus a islámský terorismus, jejich základní charakteristikou a vztahu k médiím, včetně internetu, kde se tato propaganda šíří nejvíce.

V praktické části jsme uvedli strukturovaný dotazník. Výzkum byl proveden na internetu a následně vyhodnocen. U dotazníku byly použity uzavřené otázky, ale některé z nich bylo možno dle potřeby doplnit. K výzkumu jsme použili standardizované otázky, jež nám měly potvrdit, či vyvrátit hypotézy, které jsme si stanovili. Autor se zaměřil zejména na základní znalosti islámské ideologie a na samotné působení propagandy na internetového uživatele. Pro lepší představu autor doplnil výsledky sociálního výzkumu přehlednými grafy.

Na základě potvrzených hypotéz došel autor práce k závěru, že propaganda Islámského státu plní své stanovené cíle a je velmi úspěšná. Téměř polovina účastníků totiž uvedla, že působení propagandy na svou osobu vnímá a zároveň se obává možného teroristického útoku v České republice. Autor také zjistil, že valná většina účastníků výzkumu se s propagandou Islámského státu setkala právě na internetu.

Tato práce popisuje a následně na příkladech ukazuje, jakým způsobem se propaganda tvoří a co by měla obsahovat, aby byla ve svých cílech úspěšná. Přínosem může být pro všechny, kteří se zajímají o problematiku radikálního islámu nebo propagandu a terorismus obecně. Práce by mohla otevřít oči všem, kteří se s propagandou Islámského státu dosud nesetkali.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BÉREŠ, Marián. *Jak manipulovat s lidmi a nenechat se sám zmanipulovat*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1840-5.

BÍLKOVÁ, Veronika: *Islám a terorismus na Blízkém východě*. Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2002. ISSN 0323-1844

ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007 ISBN 978-80-87029-19-0.

ČERVENKOVÁ, Denisa a Albert-Peter RETHMANN. *Islám v českých zemích*. Praha: CMS - Center for Migration Studies, 2009. ISBN 978-80-7021-852-5.

EDMÜLLER, Andreas a Thomas WILHELM. *Velká kniha manipulativních technik*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3778-2.

FRAZER, James George. *Zlatá ratolest*. Přeložil Erich HEROLD, přeložila Věra HEROLDOVÁ-ŠŤOVÍČKOVÁ. V Praze: Československý spisovatel, 2012. ISBN 978-80-7459-088-7.

IBRAHIM, I. A. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. 2. vyd. Přeložil Sylvia REITMANOVÁ, přeložil Zuzana MASÁKOVÁ, přeložil Helena TROJANOVÁ. V Praze: Islámská nadace, 2009. ISBN 978-80-904373-4-0.

Korán. Praha: Academia, 2000. str. 10 – 14 ISBN 80-200-1260-5.

KŘIKAVOVÁ, Adéla. *Islám: ideál a skutečnost*. 2., rozš. a aktualiz. vyd., (V nakl. Baset 1.). Praha: Baset, 2002. ISBN 80-86223-71-X.

KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Život s deprivanty*. Praha: Galén, 2002. Makropulos. ISBN 80-7262-089-4.

LAWRENCE, Bruce B. *O Koránu: biografie*. Praha: Beta, 2007. Knihy, které otřásly světem. ISBN 978-80-7306-316-0.

MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. ISBN 978-80-86855-95-0.

MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. ISBN 978-80-200-1818-2.

POSPÍŠIL, Miroslav. *Slovní manipulace v komunikaci, jak vyvrátit nad lží a chytráctvím, aneb, Jak rychle, vtipně a efektivně reagovat a vyhrát, jak bravurně zvládat těžké situace*. Plzeň: M. Pospíšil, 2008. ISBN 978-80-903529-2-6.

VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. ISBN 978-80-7452-015-0.

WEISS, Michael a Hassan HASSAN. *Islámský stát: uvnitř armády teroru*. Přeložil Jiří BERKA. Brno: CPress, 2015. ISBN 978-80-264-0883-3.

WRÓBEL, Alina. *Výchova a manipulace: podstata manipulace, mechanismy a proces, vynucování a násilí, propaganda*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2337-2.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ARENDR, Hannah. In. BOWDEN, Brett, DAVIS, Michael T.: *Terror, From Tyrannicide to Terrorism*, University of Queensland Press, 2008. ISBN: 9780702235993

JOHNSON-CARTEE, Karen S. a Gary COPELAND. *Strategic political communication: rethinking social influence, persuasion, and propaganda*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, c2004. Communication, media, and politics. ISBN 0-7425-2882-0.

JOWETT, Gareth S. a Victoria O'DONNELL, *Propaganda and Persuasion*, London and New Delhi, 2006. ISBN 1412908981

SHAW, Jeffrey M. *Illusions of freedom: Thomas Merton and Jacques Ellul on technology and the human condition*. Eugene, Oregon: Pickwick Publications, 2014. ISBN 978-1-62564-058-1.

Seznam použitých internetových zdrojů

ANDERSON, Tom H.C., *Text analysis answers: Is the Quran really more violent than the Bible* 20.1.2016 [online]. [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://odintext.com/blog/text-analysis-answers-is-the-quran-really-more-violent-than-the-bible/>

GANOR, Boaz. *Terror as a Strategy of Psychological Warfare* 15.7.2002 [online]. [Cit. 8.3.2016] Dostupné z: <https://www.ict.org.il/Article/827/Terror%20as%20a%20Strategy%20of%20Psychological%20Warfare>

OSBORNE, Samuel, „*Violence more common“ in Bible than Quran, text analysis reveals*, 9.2.2016 [online]. [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/violence-more-common-in-bible-than-quran-text-analysis-reveals-a6863381.html>

Skandály. 2010. *Blesk.cz : Dva lidé museli zemřít. Dívali se na fotbal!* [online] Poslední změna 15.6.2010 [Cit. 12.2.2016] Dostupné z <http://isport.blesk.cz/clanek/svet-hvezd-skandaly/92367/dva-lide-museli-zemrit-divali-se-na-fotbal.html>

Videa. 2015. navratdoreality.cz: *Upálení jordánského pilota* [online] Poslední změna 10.8 2015 [Cit. 8.3.2016]. Dostupné <http://navratdoreality.cz/?p=view&id=20974>

Videa. 2015. navratdoreality.cz: *Hromadná poprava dekapitací* [online] Poslední změna 10.8 2015 [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://navratdoreality.cz/?p=view&id=21045>

Videa. 2015. navratdoreality.cz: *Dětský výcvikový tábor ISIS* [online] Poslední změna 10.8 2015 [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://navratdoreality.cz/?p=view&id=20659>

Zahranicní. 2017. *Idnes.cz* : *Dopisy sebevražedných atentátníků. Těší se na panny a loučí se s rodinou* [online] Poslední změna 28.2.2017 [Cit. 22.3.2017] Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/dopisy-sebevrazedny-atentatnik-islamsky-stat-fqe-/zahranicni.aspx?c=A170228_103509_zahranicni_ert

SEZNAM ZKRATEK

ISIS – Islamic state of Iraq and Syria; Islámský stát v Iráku a Sýrii

ISI – Islamic state of Iraq; Islámský stát v Iráku

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Maximální dosažené vzdělání respondentů	51
Graf č. 2: Znáte ve svém okolí někoho kdo, je vyznavačem islámského náboženství ...	52
Graf č. 3: Co je podle Vás „Ramadán“?	52
Graf č. 4: Co podle Vás v českém jazyce znamená slovo „džihád“?.....	53
Graf č. 5: Setkali jste se někde s propagandou Islámského státu? Pokud ano, kde?	54
Graf č. 6: Vnímáte nějak působení propagandy Islámského státu?	54
Graf č. 7: Máte strach, že by se podobný útok, který se udál koncem roku v Paříži, mohl stát i v ČR?	55

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – DOTAZNÍK	I
PŘÍLOHA B – POPRAVA JORDÁNSKÉHO PILOTA	II
PŘÍLOHA C – HROMADNÁ DEKAPITACE.....	III
PŘÍLOHA D – DOPISY SEBEVRAŽEDNÝCH ATENTÁTNÍKŮ	III

PŘÍLOHA A – DOTAZNÍK

1) Uveďte Vaše pohlaví.

- Muž
- Žena

2) Uveďte prosím své nejvyšší dosažené vzdělání.

- Základní
- Vyučen
- Střední škola s maturitou
- Vysokoškolské

3) Znáte/máte ve svém okolí někoho, kdo je vyznavačem Islámského náboženství?

- Ano
- Ne
- Nevím

4) Co je podle Vás „Ramadán“?

- Úspěšný teroristický útok
- Muslimský svátek
- Muslimský polobůh
- Píseň
- Jiná

5) Co podle Vás v českém jazyce znamená slovo „džihád“?

- Úsilí
- Snaha
- Smrt bezvěrcům
- Teroristický útok
- Jiná

6) Setkali jste se někde s propagandou Islámského státu? Pokud ano, kde?

- V tisku
- Na internetových serverech
- Na sociálních sítích
- V rozhlase
- Nesetkal
- Jinde

7) Vnímáte nějak působení propagandy Islámského státu?

- Ano
- Ne
- Nevím

8) Máte strach, že by se podobný útok, který se udál koncem roku v Paříži, mohl stát i v České republice?

- Ano
- Ne
- Nevím

Příloha B – Poprava Jordánského Pilota⁸⁸

⁸⁸ Videá. 2015. navratdoreality.cz: *Upálení jordánského pilota* [online] Poslední změna 10.8 2015 [Cit. 8.3.2016]. Dostupné <http://navratdoreality.cz/?p=view&id=20974>

Příloha C – hromadná dekapitace⁸⁹

Příloha D – dopis sebevražedných atentátníků⁹⁰

⁸⁹ Videá. 2015. navratdoreality.cz: *Hromadná poprava dekapitací* [online] Poslední změna 10.8 2015 [Cit. 8.3.2016]. Dostupné z <http://navratdoreality.cz/?p=view&id=21045>

⁹⁰ Zahranicni. 2017. Idnes.cz : *Dopisy sebevražedných atentátníků. Těší se na panny a loučí se s rodinou* [online] Poslední změna 28.2.2017 [Cit. 22.3.2017] Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/dopisy-sebevrazedny-atentatnik-islamsky-stat-fqe-zahranicni.aspx?c=A170228_103509_zahranicni_ert

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: David Jelínek

Obor: Mediální a komunikační studia

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Propaganda Islámského státu na internetu

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 51

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 4

Počet internetových zdrojů: 8

Vedoucí práce: RNDr. Jaroslav Huk, CSc.